

ÖRÖKZÖLŐ

Szórakoztató és tanulságos képes szépirodalmi folyóirat.

MEJELNIK

minden hó 1-én és 16-ikán
kétíves fizetékben,
32 nagy nyolczad oldalal,
borítékban.

Szerkeszti és kiadja

BUDAY ALADÁR.

Megrendelhető

Budapest, IV. Ferencziek-tere 8.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

EGY ÉVRE... .. KORONA 5.—
FÉLÉVRE " 2.50

Egy füzet ára 24 fillér.

EDUA

Kőrösszegi táborban
Minden alszik mélyen.
Felhő mögé bujt a hold
Oda fenn az égen.
Paripa ha néha horkol,
Vagyha itt-ott a bokorból
Hallik nesz az éjben...

«... Nem tehetem — Hasztalan!
Ne kérlelj hiába!
Csókolj inkább, csókolj csak!
Szomjas vagyok rája!
Nemsokára itt a hajnal —
Boríts be e selyem hajjal,
Eduám, te drága!»

«bászlóm, szentem, nem szeretsz?
Jaj nekem, — már látom!
Gyűlöl, utál mindenki,
Nincsen egy barátom.»
«Te hiszed ezt?... Úgy-e te, nem?
Megver Isten, én mindenem
Ezen a világon!

Érted gyenge hitvesem
Tömlőcbe vetettem!
Gyalázat a nevemen
Átok van felettem.
Népem megvet, szégyen éget,
begyen!... Csakhogy birlak téged.
Nyughatom öledben.»

«Ha úgy szeretsz, tedd meg hát!
— Térdén állva kértem —
Kegyelmezz meg népemnek,
Kegyelmezz meg értem.
Küldd el a sok büszke magyart,
Ne gázoljon többet a kard
Vadul a kun vérben!»

«Mégfogadtam!» — «Bálványom,
Hallgasd meg a szómat;
Neked adtam mindenem,
Földi, égi jómat...
Csókolj meg — évs néved áldva —
Megyek mindjárt a halálba,
Ne érjen a holnap —

Csak ezt tedd meg!» — «Nem lehet!
Kérjed koronámat!
A nagy világ végire
Elmegyek utánad...
De itt ez a had megindul,
Amint a hegy ormain túl
A kelő nap támad.

A mi bűn van — mind enyém.
A magyar nem vétett.
Isten átka rajta rég
Szilaj pogány néped.
Kárhózatba belevitte,
Vesszen el hát!... «Csitt te! Csitt te
Valaki belépett!...»

«Senki, semmi... Szél fuvall,
Az veri a ponyvát...
Reszketesz. Fázol? Bujj ide,
Két karoddal fonj át!»
«Haj! Mi volt ez?»... «Ne ijedj meg!»
«Jaj, ha látnád a szívemnek
Szörnyü buját, gondját!

Nem engedtek hozzád, — csak
Ha rávenni tudlak:
Hozzak békét magammal
Reggelre a künnak.
Megigértem — s minden áron
Belopódzott kettő-három
Én velem — fanunak...

«No, ha ugy is!... Ne remegj,
Én szép rózsaszálom!»
«Jaj, ha talán — Istenem!
Többé ki nem állom!
Csak kínézek» — «No menj, jó van.»
«Oh, ha az őrt az ajtóban
Elnyomta az álom!»...

Sátor előtt árny suhan...
«Ki az? — Te vagy Árboc?»
«Elmenj innen!» — «Gyilkosok!»
«Csitt te, ne kiáltozz!»
«Básló! Básló! — Fel fegyverre!
Hej vitézek, erre! erre!
Hamar a királyhoz!

Nem ébredtek? Ide hát!
Gyilkos! Nem halljátok?!
«Gyilkos?» — «Hol van?» — «Mi a baj?»
— «Én semmit se látok»...
«Ott szalad egy!»... «Merre?» «Ott ni!»
«Kardja véres — El kell fogni!
Verje meg az átok!» —

«Jaj, én báslóm! — Szörnyűség!
Nagy Isten az égbe!» —
Sikolt a lány, elrohan
Hollőhaját tépve —
A fátor egy darázs-fészék;
Riadoznak a vitézek,
Básló király népe.

...Hajnal hasad. Keleten
Főlragyog az égbolt.
Ily szomorú hajnala
A magyarnak rég volt.
Ifju király arca halvány.
Piros a föld sátor alján,
A hogy vére szétfolyt...

Kél a nap az ormokon,
Siralomnak napja!
Hajnalfényben tündököl
Körös folyó habja.
A szép kún lányt ott keressék!
Körös vize ifju testét
Csendesen ringatja...

Karadi Győző.

A NAGYASSZONYOK.

Irta: gróf... y.

A zsúr, a Koronaherceg-utca, a színházak, érdekes ülések alkalmával a parlament: ez a mai nők programja.

Családja, otthona maradhat tőle. Adások tisztelet a kevés kivételnek, de bizony a fővárosban majdnem csak azért van már lakása a családoknak, hogy ki-ki haza menjen aludni.

Az olyan asszonyok, a kik zsúrokat nem adnak, zsúrookra nem járnak, azok a délutánt a kávéházban töltik. Már egész asz-

szonytársaságok vannak, a kik a kávéházakban találkoznak.

Vajjon mitmondana asszonyunk: Lorántffy Zsuzsánna, a gazdasszony és családanya mintaképe a mai nők nagyrészére?

Igaz, hogy más kor, más szokások, — de hát az otthonnak mindjobban való melőzése, a jukketség végletekig való hajhászása nem lehet egészséges és tartós áramlat.

Csakugy véletlenül jutottak most mind-

ezek eszembe, hogy kezembe került Rákóczy Györgynek «jó személyes ifju uri ember»-nek menyasszonyához intézett levele, melyben kérdezi szerelmetes Susannáját, vajjon olvassatja-e szorgalmatosan a bibliát.

És erről eszembe jutottak a régi szokások és rendtartások, valamint a régi nagyasszonyok, a kőről érdemes lesz egyet-mást elmondani.

Még a XVII. században, sőt a tizen-nyolczadiknak a derekáig is mindene volt a magyar nemes-asszonynak az otthon.

Az úrnőnek legtöbbször valami bizalmas asszony volt a segítsége, a ki nem tartozott a cselédséghez. Többnyire maguk is elszegényedett nemes-asszonyok voltak, valamely birtokos társnak vagy atyafinak meg-hagyott özvegye. Relicta vidua, a hogy a régi latin följegyzések mondják. Szokásban volt továbbá árvalányoknak fölnevelése, kiházásitása.

A régi nagyasszonyok, valamint a család többi nőtagjai is, rendre látogatták a falu betegeit, gyermekágyas asszonyokat állandóan segélyeztek s nemcsak saját gyermekeiknek, de a szegény árvalának is sajátkezüleg szabták-varrták a ruhákat.

Hosszu sorban mentek föl a várak udvarára az öregek és bénák, a kik egy napján a hétnek az urasági konyhán kaptak ebédet és kisebb-nagyobb pénzegélyt is.

A budai dugsgazdag Werlein család, a kié egykor Gödöllő is volt, minden héten ötven városi szegényt látott el étellel.

Esténként munkálkodtak a nagyasszonyok. Fonás, szövés: minden a házban történt és még II. Rákóczy Ferencnek is voltak olyan vászonból való ingei, a melyek a sáros-pataki tárházból kerültek ki és még Lorántffy Zsuzsánna szövette.

1787-ben, mikor József császár elrendelte a selyembogarak nagyban való tenyész-tését, a selyem-vászon fonásával nagyon sokan próbálkoztak. Teleki János leányai Nagy-Sármáson holmi viselőket is szabtak ilyen maguk szötte selyemvászonból, sőt a «Magyar Kurir»-nak egy 1787. július havában, Bécsből induló árkuja is foglalkozik a módi selyem-vászonnal, következőket mondva: «Csermák Antal, Szatmár-megyei

szolgabíró sok eperfákat ültetett. Az első próbát Vespár Györgyné tette, a ki 25 sing selyemvásznat szép kotzkásan megszővetett, mely pedig a' Szathmári Takás által».

Most a gépek teljesítenek minden munkát s csak a napokban biztosított egy föltaláló, hogy ad analogiam automata-buffet, most tőri a fejét a-on, hogyan állítsa elő az első automata-cselédet.

A régi nagyasszonyok azonképen visszatevének koporsóikba, ha föltámadva, a mostani cselédekkel esne találkozásuk. A melyik hat hónapig szolgált egy helyen, azt mondja, hogy sokáig volt egy helyen. Az, a melyik pedig csodálatos véletlen folytán néhány évig marad egy és ugyanazon családnál, az konfidens lesz, diktál az uraságnak, intriguákat csinál az atyafiságban, hogy végre is lehetlenné válik maradása.

A sok idegen elem megmétélyezi a magyar családi életet, a régi magyar erkölcsöt, és ebben a léha áramlatban kivesztek azoknak a cselédeknek a fajtája is, a kik apáról fiura maradtak s ott haltak meg az urasági udvarban.

A régi erkölcsökkel és rendtartásokkal együtt az igazi jótékony-ság is kiveszőben van a magyar társadalomban.

Ha ad valaki manapság, azt jobbadán azért teszi, hogy a neve az újságba kerüljön.

Akárhány embert ismerek magam is, a kik a nyomorba jutottat elutasítják ajtajuktól, de 5—10 forintokat adnak egyik-másik jelesünk szobrára, mert erről az adományról tudomása lesz a nagyközönségnek. Hogy a régi nagyasszonyok elmúltak, titokban, ugynevezett szemérmes szegényekkel, nagyon kevesen tesznek jót. Pedig ezek a szerencsétlenek, a kik titokban éheznek, fáznak, fogyatékos vékony ruhákban járnak ajtóról-ajtóra kopogatva állás, kenyér után: talán legjobban megérdemlik tehető ember-társaik segítségét.

Ritka jótékony-ságáról ismert Beniczky Gáborné, szül. Baththyány Ilona grófné, halhatatlan vértanunk leánya, a ki Czinkótán tömördek téli ruhát, élelmiszert osztat ki árva gyermekek és szegények közt. Hasonlóképen cselekszik Károlyi Sándor gróf neje Fóthon, a ki ezenkívül, tisztán a saját

költségén Istvántelken egy pompásan berendezett árvaházat tart fenn.

A budai szegények mai napig emlegetik Zichy Gézané szül. Karácsonyi Melanie-t, a ki míg élt, főmérdek jót tett a vár nyomorúságba jutott lakóival. Leginkább a főrangú asszonyok foglalkoznak manapság még szamaritanuskodással, a kikben még van egy-egy vonás a régi várurnókból: a régi nagyasszonyokból.

Mikor esténként hazamegyek a városból, egy erdőcskén kell keresztülmennem. Ha nincs holdvilág, szuroksötét az ut és csak úgy gondolomra bandukolok a lombjavesztett fák között vezető gyalogösvényen.

A vonatsor addig robog tovább és a mozdony lámpáinak vörvörös világa néhány szempillantásra megvilágítja az utat.

Hogy tegnap elindultam a szokott ösvényen, az Urangyalát harangozták épen és már kibukkant az új hold keskenyke sarlója.

Lábam előtt megzörrent valami fehéres, lap s a hogy oda vetődött a gyér világosság, láttam, hogy valami írásféle.

Krónikás ember minden papirost megbecsül. Találtam én már egy félig rombadőlt nemesi kuria mestergerendája alatt is olyan érdekes adatokat, a melyeknek nagyon jó hasznát vehettem.

Mikor aztán fölvettem a papirost, láttam, hogy biz az nem a XVIII. századból való, sőt nagyon is a XIX. századnak a végére vall Nagyságos asszonyom megszólításával.

Aláírás nem volt. Az írás is csak egy levélnek a fele. Ugy vesztette el valaki.

Hanem azért nagyon épültem én ennek a töredéknek az olvasásakor.

Mint kihüvelyeztem, pap írhatta valami jótékony urnónek, egy olyannak, a ki még az igazi nagyasszonyokból való.

Hálálkodva köszönte meg sok jótéteményét a «nagyágos asszony»-nak ez a levél, a ki — mint kiláttam a sorokból — tizenkét árva gyermeket ruházott föl és nagyobb pénzségélyt küldött a szegényeknek.

Mikor már otthon voltam — és az újságban a beállott hirtelen-hidegben nyomorgó szegényekről olvastam, egyre eszemben

volt az az ismeretlen jótékony nagyasszony, a kihez olyan szép háálkódó levelet írtak.

Mert, hogy amolyan régi ivású nagyasszonynak kell neki lenni, azzal tisztában voltam.

Nem vagyok spirítiszta, a telepathiában sem hiszek valami nagyon, de a sejtelmek néha valósulnak.

Ma meglátogatott egy ismerősöm és az íróasztalon heverő levéltöredékre mutatva kíváncsian kérdezte:

— Hogy kerül magához az *-*i pap írása?

Elmondtam neki az ócska papirdarab történetét, mire ő aztán kiegyesítette a történetet.

A levélkét egy tiszamenti faluból írták Perczel Józsefnének, a ki évente egyszerű kérészer nagyobb segélyt küld oda s különösen télen nem feledkezik meg szülőfalujáról.

— Talán hallotta hírét Perczelné, Magyar Luiza asszonynak?

Visszaadtam a levelet, hogy juttatná el rendeltetési helyére és végezetül megkérdeztem, mit csinál Perczel Józsefné?

Azt a választ kaptam, hogy sok munkája van a nagyasszonynak. Hetenkint kétszer jönnek a házi szegények. Egyszer a koldusok, máskor afféle szemérmes szegények. Ezeknek a legkisebb summa, a mi kijár, egy ezüstforintos, koldus sem kap tőle hatoson alól. Ruhát, jó meleg, vastag pokróczokat is osztat ki, hogy ne fázzanak védenzei és nem lankad és nem fáradt el ilyenkor a nagyobb és nagyobb segélyek nyújtásában sem.

Mikor ismerősöm lépései elhangzottak a csöndes, alacsony házak közt, valami jóteső nyugalom szállt meg. Valami fölemelő érzés. Ime ebben a hívásos dolgok után kapkodó léha, fölületes korszakban is akad még egy a régi szabású nagyasszonyok közül. Olyan, a ki nem zárja el szívért ridegen embertársai nyomora előtt, olyan, a ki bőven oszt abból, a mit lsten neki juttatott.

Jó ilyesféléről megemlékezni nagybőjt idején, Krisztus föltámadásának eljövételét váró keresztények előtt...

SZOLGÁLATON KIVÜL.

I.

Azon a napon, a mikor a katonai hivatalos lap tizenhat évi várakozás után örnagyi kinevezését közölte, mélyen megrendült Laroche Leonard kapitány, mert az előléptetést kicsiny jegyzet is kísérte, a mi elfojtotta örömét. Szolgálaton kívül helyezték. Öregnek és képtelennek találták arra, hogy egy zászlóaljat vezessen. Hosszu szolgálatát jutalmazandók, megadták neki a tiszteletbeli rangot és a vele járó nyugdíjat, de sohasem állhat csapatja élére és oda kell hagynia a hadsereget.

Reszketegen hajtotta ismét össze a lapot és arcát tenyerébe temette, hogy könyeit visszafojtsa. Rövid idő alatt körüljárt a közlőny, mindenütt halkan tárgyalták az esetet s minden asztaltól fölkeltek a tisztek, hogy Larochenak az előléptetéshez gratuláljanak. Milyen sok szépet tudtak mondani! Távozását csak a részvét egyetlen szavával említették, és az öreg, míg neki pirulva fogadta az üdvözléseket, fájó szívvel érezte ki hangjukból a titkos örömet a fiatalokéból, az irigységet az öregebbekéből. «Szerencsés ember!» Hiszen a hadügyminiszter egyszerűen nyugdíjba is küldhette volna. És mégis szomorú volt Laroche apó.

Keserűség növelte a fájdalmat. Megértette, hogy eltávolítása egyszersmind hódolat annak az új elvnek, hogy a tisztikart föl kell frissíteni. Az öregek csináljanak helyet a fiataloknak!

És az öreg, a ki eddig oly gondtalanul élte napjait, most nyugtalanodni kezdett a hadsereg sorsa miatt. Mi lesz a régi dicsőségből, hiszen a fiatalabb tiszti generáció olyan értéktelen anyag! Önző, csak stréber és képtelen a nélkülözésre, a feyelemre.

De azért elfogadta a köszöntéseket.

Sőt úgy tervezte, hogy megvendégeli a társakat. Hisz azok úgy sem értik meg az ő fájdalmát; legalább egy vig estét szerez nekik.

Másnap bucsulátogatásokat tett. A legnagyobb hálával viszonzta a barátság legkisebb jelét is. Csak a kaszárnyában dobbant meg hangosabban a szíve. A legénység is tudta már, hogy nyugdíjba megy a kapitányuk. Vártak reá az étteremben.

Néhány szót dadogott előttük és sirni kezdett, mikor azt a benső szomorúságot látta az arcukra kiülni. Szerették őt és ő is szerette a legénységet.

Azután bement az irodájába és leült ahhoz az asztalhoz, melyen tizenhat évig dolgozott. Sohasem jön többé hozzá senki, hogy így szóljon:

— Kapitány ur, jelentem alálassan...

De mégis. Az ajtó lassan nyílik és belép rajta a szakaszvezető. Látta a szeretett kapitányt, a mint nehéz gonddal ült az asztalánál és nem merte megszólítani. Várt, míg az fölemelte fejét, azután így szólt:

— Kapitány ur — örnag ur, akartam mondani — mielőtt itt hagyna bennünket, fogadjon el tőlünk egy kis emléket és hagyjon egyet nekünk is. Ha ön megengedi, a fényképész itt vár és a zászlóalj már összegyűlt az udvaron. Foglaljon köztünk helyet.

Laroche fölegyenesedett.

— Hogy megengedem-e?... Oh, ti jó fiúk! Legalább nem megyek magam. Magammal viszlek titeket is. Szívemben ugyanis mindig együtt lesztek.

Mikor a fényképész készen volt, Laroche ismét szólni akart a legényekhez, de hangja zokogásba fult.

— Barátaim, oh kedves barátaim! — többet nem tudott mondani.

II.

Az őrnagy abban a kis városban telepedett le, hová gyermekkori emlékei kötődtek. Ott állt a kis ház, melyben egykor szülei laktak. Laroche már senki sem ismerte. Harminczöt év múlt el, mióta a zászlóra fölesküdt, azóta nem volt otthon. De szüleinek még sokan emlékeztek.

A kávéházban asztalt szerzett magának s a kávé az ő kedvéért még a «Hivatalos Lapot» is megrendelte. A világejrt sem adta volna másnak előbb, míg Laroche meg nem nézte. Ő tépte le a czimszalagot is. A város büszke volt az ő őrnagyára, az egyetlen nyugdíjásra, ki köztük letelepedett. Az előtt volt több is. De mióta vasutat építettek nekik és gyárak épültek a határban, azóta más helyet kerestek maguknak. Pedig nagyon is nekik való hely volna ez. Lakás és élelem olcsó, a levegő jó, a kis folyó vize üdítő. No majd az őrnagy idevonzza a tiszteket.

Laroche egyszerűen rendezkedett el házában. A kertben krizantémum-ágy ontja a kesernyés illatot, az ablakokban muskátli virít. Az ágy fölött két keretben függ két legdrágább emléke. Az egyik a becsületrend diplomája, a másik a fénykép. Alattuk függ a drága jó kard, az egyetlen hű barát.

Az ősz kedvesen múlt el, de jött a tél és letarolta a kertet, hóval fődte be az utcát. Csak néha és halványan csillant meg a napsugár. Laroche a kávéházból egyenesen visszatért hajlékába. Egymásután tömködté meg pipáját és az ablakba állt. Ilyenkor végtelen hosszúnak tetszettek a napok. A tétlenség agyonnyomta őt, ki élete javát a legzaklatottabb pályán töltötte el. Sétálni sem mehetett.

Az idő is kedvezőtlen volt, no meg lábái sem igen nógatták már gazdájukat a járásra. A míg szolgált, addig soha-

sem érezte, hogy öregszik, de most már teljesen megvénült. A szolgálaton kívül álló katonák rettegett kommandánsa: a csusz uralkodott rajta korlátlanul.

— Mennél többet pihenek, annál fáradtabb vagyok — mondogatja — pedig, teremtette, nem is vagyok még olyan öreg.

Elvesztette étvágját, álmát. Romlásnak indult, mint a vén fa, melyet átültetnek. A megtépett gyökerek nem adnak tápot a kiterjedt lombnak. Megborzadt. Eszébe jutott a szálló ige, hogy átlag csak két évig élveznek nyugdíjat az emberek. És az a férfi, a ki közlegény volt Solferinónál, tiszthelyettes Pueblánál, tiszt Gravelottenál, a ki zászszor nézett bátran szembe a vésszel — most remeg a halál gondolatától.

De a tavasz megijítja a vidéket, új bájtot hoz a természetnek, új reményt az embereknek. Laroche tagjait is fölmelegítette.

III.

Egy napon a hivatalos lapban azt olvasta, hogy ezrede átvonul a kis helységen. Ah, viszontlátja a fiait. De hátha vonaton szállítják őket!... Kérdezősködött... megnyugtatták. Közölték vele a napot, melyen az ezred gyalogmódra átvonul a kis városban. Három hét mulva! Oh, akkor asztalához hívja a tisztikart, bort fizet a legénységnek. Még ha adósságba is keveri magát érettük!

A fiukért! Vajjon emlékeznek-e még reá? Hogyne! Hát az utódjái szeretik-e? Jól bánik-e velük az új kapitány? Féltekenység kezdé kinozni: hátha jobban szeretik, mint őt?

Reggeli után minden reggel kiment az országutra és nézett, merengett a távol hegyek felé. Onnan jönnek. Perczekig állt a kis folyó partján és előlegezte magának a viszontlátás élvezetét. Pedig megártott neki a nagy öröm. A hideg tavaszi reggeleken meghűtötte magát szegény, szurást érzett a mellé-

ben, köhögni kezdett. Az emberek figyelmeztették, hogy kimélje magát. Ah, mit! Majd meggyógyul. Csak már itt volnának.

Majdnem belehalt az izgalmakba. Éjjente lázasan fetrengett párnái közt, a vágy elűzött szeméről minden álmot. Veríték gyöngyözőtt homlokán, azután megrázta egész valóját a fájdalmas köhögés.

Mindennel elkészült már, hogy méltón fogadhassa őket. Még két nap! De előtte való reggelen, mikor jönniök kellett, már nem tudott fölkelni. Pedig eléjük akart menni a szomszéd állomásig. No, nem baj, holnapra kipiheni magát. De az orvos mást mondott a jó öreg asszonyságnak, a ki gondozta őt.

— Az őrnagy mellhártyagyulladását kapott. Állapota veszélyes. Ne bocsásson hozzá senkit. Tegye be az ablakdeszkákat.

— Mondtam én szegény jó uramnak, hogy ne fusson annyit a folyóra. Bizonyára ott hült meg a hidon.

IV.

A sötét szobácskában ide-oda tipeg Anna néni. Az ágy fölé hajol. Az őrnagy magasfoku lázában nehezen léleklék. Köhögés gyötri, miközben mondana valamit, de Anna nem érti a szaggatott szavakat:

— Hazám... a zászló... az én fiaim... Megjött ismét az orvos. A baj nőttön nő. Az őrnagy menthetetlen...

Künn megharsannak trombiták, megperdülnek a dobok. A ház ablakai megremegnek belé. Az őrnagy arcát hirte-

len pir futja be... felül az ágyában... hallgatódzik... megismeri:

— Az ezredem indulója!

Itt vannak a régen várt fiuk. Föl akar kelni, de erőlenül visszahanyatlík.

— Az ablakot! — kiáltja minden erejéből — nyissa ki az ablakot!

— De — ellenkezik a gondos asszony.

— Mit de? Nyissa ki! Látni akarom őket.

Olyan bánatos, könyörgő hangon szólt, olyan aggodalom ült az arcán, hogy a szegény asszonynak a szívébe nyilallott minden szótag. Nem tudott ellentállani. Kinyitotta az ablakokat, a világosság árja betört a beteg ágyáig.

— Közelebb!

És odatolta ágyát az ablakhoz. A nap sugárkévéjében megjelent az ezredes alakja. Azután sorakozott az első század: az ő százada. Laroche fölült az ágyban és utolsó erejéből harsányan kikiáltott reájuk:

— Fiacskaím!

A katonák a hang felé fordították fejüket. Remegő hangon, a meghatottság minden külső jelével kiáltozni kezdtek: — A kapitányunk! Éljen a kapitányunk!

Egy szál napsugár odatéved az ősz katoná homlokára. Mintha dicsfényt körítene feje köré. Ajkai remegtek: a boldogság mosolya ült rájuk. Az ezred elvonult. Még egy szót mondott bucsuzól utánuk az őrnagy, azután összeomlott az egykor délczeg test. Az utolsó öröm kifejezése ott maradt a halottravált ranczos arczon, utolsó örömkönye ott maradt a szeme szögletében. *George de Lys.*

CZUCZOR GERGELY.

A Franklin-Társulat, mely a magyar klasszikusok kiadása körül oly dicséretes buzgóságot fejt ki, legujabban Czuczor Gergely összes költői műveinek

teljes kiadásával lepte meg a közönséget. Minden tekintetben mintaszerű kiadás ez, s hangosan hirdeti a gyűjtemény sajtó alá rendezőjének, Zoltvány

Ireneusnak hangyaszorgalmát és nagy lelkiismeretességét. Nincs oly kis adat, melyet a költőről és költeményeiről föl ne kutatott volna, úgy, hogy az életrajzot, de különösen az egyes költeményekre vonatkozó rendkívül gazdag jegyzeteket jóformán hézagtalannak mondhatjuk.

letett s már kora ifjúságában irodalmunk bátor bajnokainak sorába állt, részt követel az uttörők dicsőségéből, s neve méltán ott ragyog nagy kortársa és barátja, Vörösmarty neve mellett. Az ő lelkét is nemzeti multunk emlékei ihlették meg; történelmünk eseményeiből s nemzeti mondáink szálaiból szövi

Czuczor Gergely.

Czuczor Gergely valóban megérdemli ezt a szeretetet, mert irodalmunknak alig van nála rokonszenvesebb alakja. Magyar volt testestől-lelkestől, tanuskodik erről egész működése, legkisebb népdalától a magyar nyelv nagy szótáráig; tanuskodik a kufsteini börtönben viselt bilincs, melyet a Kisfaludy-Társaság kegyeletes emlékül őriz ereklyetárában.

Czuczor, ki a század első évében szü-

első költeményeit; de hódolva a kor izlésének, romantikus tárgyait klasszikus versformákba öltözteti. Csakhamar azonban megtalálja a helyes ösvényt, melyen haladva, mint előhírnöke jelenik meg a régi nemzeti iránynak, melyet Petőfi diadalra juttat, Arany pedig művészi tökélyre emelve betetőz. Czuczor, maga is a nép gyermeke, oly mértékben oltotta be a népi elemet költészetünkbe, mint előtte senki más. Népdalokat ír, a szó

legigazabb értelmében vett népdalokat. Számos népdala oly friss, oly őszinte, annyira tele van népi naivsággal, hogy a leggyakorlottabb szemet is megtéveszti s alig hiszszük el, hogy nem a nép ajkán termett.

Csodálatos, hogy a világtól elvonult szerzetes, ki inkább csak könyveinek élt s jóformán gyermekkori emlékeire támaszkodott, mennyire bele tudta magát élni a nép érzelme- és gondolatvilágába. Finom megfigyelő tehetségének nem egy fényes példáját adja költeményeiben; elég hivatkozunk általánosan ismert genreképére, «A falusi kis leány Pesten» cziműre. Olykor a népi humor is kitünően nyilatkozik verseiben, pl. a «Paprikás versek» némelyikében, vagy egyik legkitünőbb költői elbeszélésében, «Remete Péter-ben, melyet ugy tárgyánál, mint előadásánál fogva Arany János «Hegedű»-jével állíthatunk párhuzamba.

Magának a költőnek jellemzésére álljanak itt a következő sorok abból az életrajzból, melylyel Zoltvány Irén látta el Czuczor költői munkáinak új, teljes gyűjteményét:

Czuczor összes működésének s egész életének alapvonását az ő rendkívül erős nemzeti érzésében, szinte rajongó tajszeretében s általában lelkes hazafiságában találhatjuk. Ebből fakadtak szenvedései, de ebből származott egyszerűsége mint költőnek s embernek egyaránt. Költeményeiben, még ha klasszikai formában ír is, mindig nemzeti szellemű s tartalmilag minden ízében kizárólagosan magyar marad. Lyrája a magyar ember legszebb érzéseit zengi: a vallásos hitet, hazaszeretetet, a férfiúi és női erényeket, s még midőn nemzeti érzésének tüze elragadja is: a «Riadó»-ban sem a királyság, hanem csak a zsarnokság ellen kel ki. Nemzeti érzése ösztönözte népdalai írására, melyekben a magyar nép szívvilágából merítette

tárgyát és hangjait. Epikájában hasonlóképp az erős nemzeti érzés uralkodik. Rajongó lelkesedéssel csüng az ősi multon; a kereszténység, a lovagiasság és hősiség dicsó tetteit énekl meg époszaiban, s kisebb elbeszélő-költeményei között is alig van olyan, melyben ne a magyar történet, monda, vagy népélet fényes alakjait rajzolná; még legszebb legendáját is magok szentől: «ta. De habár leggyakrabban a mult felé fordul, nem télen merengéssel merül el abban sem; a mult dicsőségét csak azért zengi, hogy fölkelte és erősítse a nemzeti önértetet és büszkeséget. Szatirikus verseiben erősen és szókimondó őszinteséggel korholja honfitársai hibáit, másrészt azonban védelmezi a jelent «korunk ócsárlói» ellen. Ez a mindent átölelő, erős és lelkes hazafiúi érzés Czuczor költészetének legfőbb jellemvonása.

S az emberben hasonló jellemvonásokra találunk. Czuczor testestül-lelkestül magyar ember volt. Egyik régebbi életírója szerint: «valódi ősmagyartypus, szabályos arczu, magas, karcsu, jól nőtt, széles, vállas férfi; utóbbi időben megsoványodott». A magyar dolmány, minőt élte végéig mindig viselni szokott, nála nemcsak magyaros külsőt, hanem igaz magyar szívet is takart. Szerette hazáját és nemzetét s gyűlölni is csak azokat tudta, kik a magyarságnak ellenségei voltak. Már mint gyermeknek és iskolás fiúnak lelkét a nemzeti büszkeség heviti, s a férfi szenvedései első ízben való üldöztetésekor is tüzes hazafiságból erednek; később a «Riadó» miatt bilin-csekbe verve elrabolták szabadságát s elszakították hazájától, de magyar lelkét nem lehetett békóba szorítani. Fogságában s az elnyomatás szomorú éveiben is nagy nemzeti munkát végzett: fölbuvárolta s óriási szorgalommal egybehordta a magyar nemzet szókinését.

Bár fogsága s a sok szenvedés egész-

ségét nagyon megtörték, lelke vidámságát és derűjét élte végeig megőrizte. Rendkívül élénk és ügyes, szellemes társalgó volt; csak úgy pezsgett a vér benne; eredeti anekdotákban szinte kifogyhatatlan volt, s jóízűen is tudta azokat előadni. A tréfát általában nagyon kedvelte, de mindig az illem határain belül, s ezen ritka tapintatánál fogva kedvesen látott vendég volt, a hol csak megjelent; de azért meghívást csak ritka

esetben fogadott el, csupán oly házakba, hova önkényt is szívesen elment. Ilyenkor jókedvét szinte kiaknázzhatatlannak lehetett mondani.

A gyűjteményhez két arckép van mellékelve. Az egyik a Barabás-féle ismeretes aczélmetszet, a másik pedig egy kevésbé elterjedt arckép, mely a költőt későbbi korában ábrázolja. Czuczor egykoru arcképét mi is bemutattuk.

LEVELEK KLÁRÁHOZ.

I.

Találkozánk... A hűvös szél farolva
Végigrohant az őszi fáj teleff...
Az én szívem a büszke fény során is
A nagy teremben fázott, reszketett.

A szép tavaszt, mely lelkeim ringató el,
A mint kerestem, nem láthattam ott...
Szemed sugára bódítóan égett,
Sötét hajadban gyémánt csillogott.

Futottam onnan... szívem úgy vonaglott,
Majd rám omoltak a fényes falak...
Éreztem azt, hogy tél van már szivedben,
Hideg, midőn utólszor láttalak.

II.

Találkozánk, a mint siváran bolygva
Tengettem ezt a fényes életet,
S midőn azt hittem, hogy csendesszívemnek
Dobbanni forrón többé nem lehet.
És mégis, mégis rám mosolygó lelked
Fényébe vont a lételem egét...
Mért kelle most e fénynek rám ragyogni,
Midőn körültem minden oly setét?

Ti büszke álmok megtörött varázsi,
Csillogni tud még a ti vágyatok?
Miként ha késő őszi nap sugárán
A hulló lomb utólszor felragyog,
Pillanatra, talán csak önfeledten,
Szívem közel már, úgy érzem, feléd...
Mért kelle most e fénynek rám ragyogni,
Midőn körültem minden oly setét?

Szemed oly tiszta fényvel tündököl rám...
Hallgasd meg még bucsuzóul dalom.
Tudod, a régi dal... hisz ismered fán...
Vágyak, remény, csalódás, fájdalom...
Magas lengésű álmok büszke röptét
A földi élet hogy kergette szét...
Mért kelle most e fénynek rám ragyogni
Midőn körültem minden oly setét?...
Papay Lajos

MŰVÉSZET

A zeneügyi szaktanács.

A Magyar Zeneszerzők Társasága hosszas és meddő kalandozások után végre helyes csapásra tért: meg alapította a zeneügyi szaktanácsot.

Van-e ember, ki ennek szükségét ne érezte volna? Egyáltalában nem vagyok képes megérteni, hogy miként volt képes társadalmunk berendezkedni zeneügyi szaktanács nélkül. Keservesen éreztük, hogy milyen égető szükségünk van rá és mégis nélkülöznünk kellett.

Vége van. Vagy mondjuk: lesz, mert most hallom, hogy a Magyar Zeneszerzők Társasága mozgalmat indít egy zeneügyi szaktanács szervezése ügyében, mely éber figyelemmel kísérje és helyes irányba terelje a zenei élet jelenségeit s a kormánynak pártatlanabb szakvéleménnyel szolgáljon, mint a hogy az eddig történt.

Igy hangzik a hivatalos jelentés. Megvalom, nem igen értem, de az mellékes. Sokan nem értik Shaksperet, akadnak, kik Homért alig ösmerik, de az sem Shaksperre, sem Homér nagyságán nem változtat semmit.

Bántó homály fedt előttem annak a pártatlan szakvéleménynek a fontosságát, a melylyel a kormányt ellátni kell. Megengedem, azonban, hogy az eddigi szakvélemény pártos volt, a mi szakvéleménynél nagy hiba. A ideális szakvéleménynek ugyanis mindig pártatlannak kell lenni, különösen a zenei szakvéleménynek. E nélkül a közönség nem is tudja a zenét élvezni s hiába dobja ki a pénzt drága koncertekre, fölemelt áru zenés pikkolókra, hogy a megfizethetetlen operai jegyekről ne is szóljak.

E tekintetben nagyon sokat várhatunk a zeneügyi szaktanácstól s annak pártatlan szakvéleményétől, mely alaposan ki fog bennünket oktatni, hogy fülünk milyen magatartást tanusítson a különböző zenei élvezetekkel szemben. De úgy látszik, fontosabbak előtte a kormány fülei, melyeket első sorban óhajt zeneileg fegyelmelni.

Nekem a kormány fülehez abszolúte semmi közöm sincsen. Miattam a zeneügyi szaktanács azt dudálhatja beléjük, a mit jónak lát. De keresztényi kötelességet vélek teljesíteni, ha idejekorán figyelmeztetem az alakulandó zenei szaktanácsot arra, hogy a kormány kegyetlenül botfülű. A mult tapasztalásai igazolják, hogy a kormánynak soha sem volt érzéke a lágy és dekrecescendóban elenyésző piánók iránt, ellenben mindig élénk fogékonyságot tanusított a nagydob pergése s a katonai trombita harsogása iránt. Síp és dob a kedvelt hangszerei.

Nagyon fontos tehát, hogy a zeneügyi szaktanács ebben az irányban adjon pártatlan zenei szakvéleményt a kormánynak.

A többi magából jön: Magyar zenei ügyekben mindig nagy hiányát éreztük a német alaposágnak. Elmentünk Wagnert hallgatni, a nélkül, hogy a zongorakivonatot magunk elé terítettük volna. Duhajkodtunk cigány-muzsika mellett s eszünkbe sem jutott, hogy a ripacos nagybögős halálos ellensége a kontrapontírozás törvényeinek.

A zenei kultúra mai előhaladottságában így nem szabad zenét élvezni. A Magyar Zeneszerzők Társasága nem tűrheti tétlenül, hogy a publikum olyan melódiákban gyönyörködjék, melyek szépek ugyan, de nem elég stilszerűek, vagy nincsenek akadémikusan hangszerezve.

Szóval a német alaposág érvényesülni fog zenei életünkben. Lehet, hogy nem lesznek mestereink, de kapunk helyettük zeneügyi szaktanácsosokat (Musikalväter), kik ép olyan hosszú hajat fognak viselni, mint Liszt Ferencz.

Sőt esetleg hosszabbat, tudnillik czopfial megtoldottat.

Mert magyarul szólva, mi az egész mozgalmat nem tekintjük egyébnek, mint a czopfosság egy igen komikus jelenségének. De azért a zeneügyi szaktanács még sem lesz egész hatástalan a magyar zeneirodalom fejlődésére.

Librettóiroink ugyanis már régóta keres-

nek egy operetthez való burleszk figurát. Erre az állásra külömb kvalifikációval senki sem pályázhatik, mint a leendő zeneügyi szaktanácsos.

Kész operett-buffo, csak a hangjegyeket kell alája írni, — de függetlenül a zeneügyi szaktanácsosoktól.

Uj darabok. Tudós professzor Hatvani. (Verses színjáték, írta Makai Emil. Zenéjét írta Kun László. Először adták a Vigszínházban február 20-án.) Előjátéka a poklot mutatja be. Rongyos ruhában fagyoskodó magyar nevű ördögfiúk ülik körül Belzebubot és panaszkodnak, hogy az emberek nem hisznek nekik, mióta Hatvani Debreczenben főnnen tagadja, hogy ők *vannak*. Belzebub álmában megigézi Hatvanit és ettől fogva szolgálja az őt. Az előjáték pompás bohózata után még három fővonnást add Makai, melyben Veronka és Naszályi garabonciás diák szívügye, ezzel párhuzamban az örökös Bence és az örökálmos Esztilke szerelme szövődik házassággá. A darabban családunk. Hatvani alakja olyan ismert még ma is, viszonyai oly tudottak, hogy bizony méltán vártunk a czim alatt inkább egy darabot a közép-kori magyar életből. A színészek is kedvetlenül játszották. Makai sikere még sem kicsiny: darabja szép poéma.

Szép Heléna. Régi darabja Offenbachnak, mégis újdonság számba megy, e hó 23-iki előadása a Népszínházban. Uj részletekkel ballettel bővítve, új elrendezéssel adták s a közönség nagy tetszéssel fogadta. Páris szerepében Gábor József, a Vigszínház ifju tenorénekese mutatkozott be rokonszenvesnek.

A Nemzeti Színház újdonságai. Bosnyák Zoltán «Mary» című színművét e hó 23-án kedvezően fogadták. Ifju Hegedűs Sándor «Elvetemetkezők» című darabját előadásra elfogadták. A fiatal ember, ki különben mérnök és hivatalnok a kereskedelmi miniszteriumban, midőn Amerikában tanulmányuton járt, több darabot irt, mit New-Yorkban elő is adtak. Azonkívül legközelebb a következő darabok kerülnek bemutatásra: Meilhac: A kis márkiné című vígjátéka; Thury Zoltán Asszonyok című drámája; Fuldának Jugendfreunde című műve,

melyet Keszthelyi Ernő fordított magyarra, szintén ebben a szezonban kerül színre.

Premier az Urániában. Az Uránia-színházban Hoffmann Ottónak «Más világok mint a miénk» című csillagászati előadását mutatták be, ezt követte az először bemutatott Resicza című földrajzi előadás, mely megismertet az osztrák-magyar államvasutak legnagyobb magyarországi gyártelepének, Resiczának és környékének képeivel, életével, lakóival, azok viseletével. Az előadás a lehető legsikerültebb volt, a vetített képek precizitása, az előadás szabatosága, de főképpen a kellőleg kiválasztott részletek föltétlenül biztosítják a darab sikerét.

Blaha Lujza-színház. Ilyen is lesz már Budapesten. Nem tudjuk, kinek az eszméje, csak annyit hallottunk már félfüllel, hogy tekintélyes pénzemberek foglalkoznak a tervvel, sőt már a szükséges pénz is összehozták. Az új színháznak különösen a magyar népszínmű ápolása és fejlesztése lenne fő feladata.

A műcsarnokból. Február első napján ért véget a műcsarnok téli kiállítása. Összesen 122 kép kelt el 138.752 korona értékben. Ebből a kormány vásárlása 84.180 korona, a királyé 9600 korona, a képzőművészeti társulaté 3400 korona. Magánosok 41.572 koronáért vásároltak. Február 10-én nyílt meg Litzemayer Sándornak, a Münchenben élt jeles magyar festőnek hátrahagyott műveiből az új kiállítás, a műcsarnokban az első, mely az állandó művásárlási kiállítást honosítja meg. A közönség belépti díjak nélkül látogathatja. Az egyik teremben ugyanekkor a nemrég elhunyt Győrök Leó festményeiből is rendeznek kiállítást. A Liezenmayer-kiállítás bezárása után márczius 3-án nyílik meg a mult évben elhunyt özv. gróf Nemes Nándorné hátrahagyott műveiből rendezett jótékony-célú tárlat, melynek jövedelme a művészi nyugdíjalap javára van szánva. Az elhunyt grófné végrendeletében 20.000 koronás alapítványt tett művészi czélokra. A tárlaton mintegy 180 képet mutatnak be. Ezt követi a híres német arcképfestő Lenbach Ferenc műveiből gyűjtött kiállítás.

A LEVÉL

— De szép levelet irt az Ácsék Jöskája...
 A faluban szerte ez az újság járja,
 Óreg Ács Mihályné kézről-kézre adja:
 — Oh, a drága vérem!
 Olvassák el, kérem,
 Aranyos a széle, gyöngy a foglalatja...

Komáromi várból azt írta Ács Jóska:
 Három csillagja van, gyöngyélet a sorsa,
 Haza se jön többet szegény falujába,
 Császár zsoldjába állt,
 Menyeeskét is talált...
 Édes szülője is menjen el utána.

Bujdosik a levél egyik házból másba,
 Anyai szeretet a fúrge postása.
 Mindenütt örülnek; — lám, ők régen mondták:
 Ember lesz a Jóska!
 Bételt im, a jóslat,
 Elérte, de meg is érdemli a sorsát!

Bujdosik a levél... Elérkezik végre
 Tuba Gergőékhez, alsó faluvégre.
 Ott, hogy kibetűz: szegény Tuba Klára,
 — Csak elhalavár yul,
 Kímege a szobából:
 S megered odakint könyeinek árja...

Lampérth Géza.

KÉPEINK

A jösnő. Marokkói tanulmány utján változta ezt a bájos képét Tornai Gyula. Hírhedt jösnőhöz miért ne térne be a fiatal hölgy? Csupán kíváncsiságból. Hogy nem hisz, az meglátszik az arcán. Egyik legjelesebb műve Tornainak, kinek *Salome táncza* című festménye, melyet Benzur iskolájában festett, méltán föltűnést keltett a tárlatokon. Ő felsége a királyunk vette meg. Tanulmányra a kormány küldte ki Tornait, Marokkóban egy előkelő külföldi műkereskedő megbízásából időzött. Több képe van a nemzeti muzeumban is, mik hírnevét igazolják.

Csataképek. Még idáig csupa csalatkozás volt a háboru. Eleinte mindenki biztosra vette, hogy az angolok sétálva vonulnak Pretoriába, mikor aztán a búrok első győzelmei hirre keltek, miydnájunk bizalma a búrok felé fordult. Bár kétszeres erővel állanak szemben, eddig határozott előnyben vannak. Hja, jobbak a vezérek, aztán ők otthon vannak, az éghajlatot meg szokták, a vidék viszonyait ismerik. A háboru fő színtere még mindig Ladysmith környéke, melyet a búrok tartanak körülzárt erős szekértábortól. Az angolok legnagyobb ágyujokból tüzelnek ellenök hasztalanul.

Ezt az ágyut mutatja be első képünk. Lényeges tulajdonsága ezen öldöklő kolozsusoknak, hogy szétszedhető alkatrészekből bárhol, még lejtős helyen is föllátható. Második képünk a Bloemfontein főváros melletti vereséget mutatja, honnan az angolokat Kronje tábornok vitézül visszaverte. Így Angliának minden makacsága, pénz- és emberáldozata sem biztosítja az esztelen vállalat sikerét a hős búr szabadság harczosok ellenében, kiknek magatartása annyira lelkesíti Jakob Ödönt, hogy nem szégyenli átnyujtani nekik a borostyánunkat. Költeményt irt róluk és felolvasta a Petőfi-társaság e hó 19-iki ülésén. A költeményt így fejezi be:

Borostyánunkat hadd viseljük
 Azok a hős félistenek,
 Árnyában ott a szent szabadság
 Védelmére hadd küzdjenek!
 Majd visszakérjük, hogyha ránk tór
 A föld akármely zsarnoka!
 Magyar vagyok, de azt kiáltom:
 A búr az első katona!

Frenetikus taps zugott föl a fölolvás után. A mi nemcsak a költőnek szólt elismerésként, hanem kifejezte a közönség rokonszenvét is a derék búr nép iránt.

❧ IRODALOM ❧

Francia hirlapírók.

Próbaképen újságíró-iskolákat állítottak föl Párisban. Nemrégiben a Gaulois meginterviewolta a jelesebb írókat az újságíró-iskoláról alkotott véleményükről. Emil Bergerat, a «Cyrano de Bergerac és a Plus que reine» szerencsés szerzője ezt válaszolta:

«Az újságíró modern író. Nem nagyobb, nem kisebb, csak olyan, a minőnek a nép akarja, teremti és használja. De egész czikkre vagy épen könyvre volna szükségem, hogy ennek a valóságát bebizonyítsam. E század összes íróművészei újságírók voltak, a könyv az álom, az újság az élet. Ha megmarad néhány sor abból, a mit e században írtunk, a sajtónak köszönhetjük, mert az közvetíti utódainkra.»

Adolphe Brissot ezt írta:

«Az újságíró a legjobb és a legrosszabb valami a világon. (Tudvaleőleg ezt Aesopus mondta a nyelvről.) Jót vagy rosszat tesz a szerint, a mint az igazságot hirdeti vagy tévedést. Irigyeljétek, mert ő szabadon fejezheti ki gondolatait. Több erélyre és tehetségre, nagyobb erőfeszítésre van szüksége, mint valamegy éveken át összeírt nagy mű szerzőjének. Az újságírói hivatás olyan erényeket és hibákat követel, a melyek az ifju kor sajátjai. Ha a társadalom jól van szervezve, az újságírók 50 éves korukban abbahagynák az újságírást. E korban, ha tehetnék, abszolút nyugalomba vonulhatnának, vagy tragédiákon rágódhatnának, vagy papi pályára léphetnének.»

Jules Claretie igazat ad Balzacnak:

«Balzac azt mondta: Le journaliste est une pensée en marche comme le soldat en guerre. (Az újságíró hasonlít a háboruban levő katonához, az újságíró egy masírozó gondolat.) Az újságíró katoná. Ha előregszik, büszkén mutogatja sebeit. Mindent tudnia kell. Mindenről személyesen kell meggyőződnie. Hogy valakinek mindennap kell legalább egy jó eszméjének lenni, valóban nehéz dolog. De hogy egyuttal egész életünkön át egy eszmét ápoljunk: az igazság eszméjét, ép oly természetes, mint helyes.»

Raymond Poincaré szintén a Balzac mondásába kapaszkodik, de vidám oldaláról fogja föl a dolgot.

«Masírozó gondolat»? De milyen? Majd előkelő gondolat, — a melynek komoly, méltóságos a formája, majd könnyed és könnyelműségre hajlik. Tehát hol örült futás, hol hazugságok élete közben, hol rágalmas utazás alatt, hol ostobaság az üdülő-helyen.»

Tisztább megvilágítást nyerneek ezek a gondolatok Camille Mauclair tanulmánya által. A párisi író anyagi és erkölcsi helyzetéről. Mauclair többek között ezeket írta:

«A modern zsurnalisztika árnya a réginek. Vége annak a szép szerkesztőségi életnek, a hol minden munkatárs jól ismerte a másikat, jó barátságban éltek, naponta összejöttek és vidám csevegés közben beszéltek meg a szerkesztőkkel az eszmeterveket. Ma az újságok is gyárak, a hol a munkatársak alig ismerik egymást, a hol mindenki megcsinálja a maga rovatát a nélkül, hogy a többiekkel bensőleg érintkezzenek. A szerkesztők sincsenek úgy hozzáöve lapjukhoz, könnyen változtatják állásukat. A kiadók üzletemberek, nem igen tudnak gondolkodásukban asszimilálódni az újságírókkal. Rendesen részvényesek alkalmazottjai, a kik a lap politikáját eladják egyik pártnak bizonyos összegért. A szerkesztőket kinevezik és ők kötelesek a vezércikkeket olyan szellemen írni, a mint a megüzetett politika kívánja. Csak az irodalmi, meg a szépirodalmi téren marad némi önállóságuk. Novellákat, elmélkedő cikkeket pénzért írnak az emberek és mindezt gyorsan, mert a lap nagy Moloch, nyeli, falja a cikkeket, a nagy város is Moloch, nyeli a pénzt. Így süllyed az íróvilág erkölcsi és művészi színvona.»

A Méhészeti Közlöny februári száma számos gyakorlati fontosságu közleményt hoz. Illusztrálva hozza Valló János nagyfontosságu értekezését a kaptárakról (folytatás). — A méh vadászata. — Utóhangok a szegedi kongresszusról. — A vén lépek sejtjei szükek-e? stb. — A Szemle ezuttal is mind

érdekes gyakorlati közleményeket tartalmaz. A Méhészeti Közlöny az Erdélyrészi Méhész-Egylet tagjai évi 4 korona (kőri tagsági díj 2 korona) tagsági díj fejében kapják. Havonként 1 $\frac{1}{4}$ —1 $\frac{1}{2}$ iven jelenik meg illusztrálva. Szerkesztőség és kiadóhivatal Kolozsvár, VI. ker. Fő-utca 29.

Budapest a XVIII. században. Egyszerű külsővel érdekes és becses tartalmu könyv jelent meg. A címe: «Budapest a XVIII. században», írója Peisner Ignác, a hirlap-irodalomnak egy régi, szorgalmas munkása. Fővárosunkról, melynek mai szépségét csodáljuk, nincs teljes történeti munka. Az eddig legteljesebb a Salamon Ferenczé, csak Mátyás király haláláig írja meg Budapest történetét. A most megjelent könyv pedig alaposan és érdekesen megírja a városnak a történetét a török járom alól főlészabadítástól egészen a mult század végéig. Száz hosszú év története, mely felöleli a régi Budának és a régi Pestnek minden nevezetesebb mozzanatát, tárul az olvasó elé, hogy látva az idők hihetetlen változását, csak annál jobban csodálja a mai Budapestet és szeresse, mert bár annyi elnyomás érte, annyi akadály tornyosult eléje, magyarrá lett. Peisner könyve nemcsak beszámoló arról is, milyen volt a mult században a társadalmi élet, mivel mulattott a főváros polgársága. Minden, ami a mult században Budapesten történt, a történeti fontossága esemény éppen úgy, mint a megőrkítésre érdemes epizód, megvan Peisner könyvében, mely négy koronáért minden könyvkereskedésben kapható. Derék munka, sokat tanulhat belőle mindenki, a kit érdekel a multja annak a városnak, a melyben él, a hol kenyerét megszerzi.

Utaltan utakon. Versek. Irta Gaál Zsigmond. Petrosény 1899. Szerény ruhában, elkésvé kopogtatott be hozzánk e huszonhárom lapos füzetke. Még a mult évben jelent meg s ott nyomták az erdélyi havasok közt minden külső dísz nélkül. A versek kiülalkja is elég fogyatékos, néha két-három versszakban akad egy rímpár, legálább olyan, a mit rimnek lehet mondani. És mégis ez a kis füzet megérdemli figyelmünket. Költői lélek szól belőle hozzánk,

s tősgyökeres magyar nyelve frissen hozza a szabad mezők, ingó, zugó erdők fuvalatát. Óhajjuk, hogy a szerző gondos önképzéssel művelje ki tehetségét. A kis füzet ára 1 korona.

Az alsós kaláber szabályai. Azt tartják, hogy kevés nálunk a kodifikáció. Pedig nap-nap után jelennek meg az újabb kodexek. Ime, megvan a vannakok, majd vannakok, bélakasszák és ultimók törvénykönyve. Huszonhat paragrafusba szedte össze ijabb Alsósházi Vannak Vikár, a mely álln é alatt dr. Végh Lajos nagybecsereki ügyvéd rejtőzik. Az ügyesen, ötletesen megírt könyvecske ára 60 fillér.

A művészet hatása, írta Milhoffer Sándor. Budapest, Dobrowszky és Franke kiadása; ára 1 frt 30 kr. A szerző a művészetnek azt a hatását fejtegeti, melyet az erkölcsökre kell tennie, mert szerinte csak az a művészet, a mi nemes élvezetet képes nyújtani. Ez a fölfogás mindenesetre bővebb taglalást igényel, s ebben elég helyes megfigyelést talál az is, a ki nem Milhoffer kiinduló pontjáról vizsgálja a művészetek hatását.

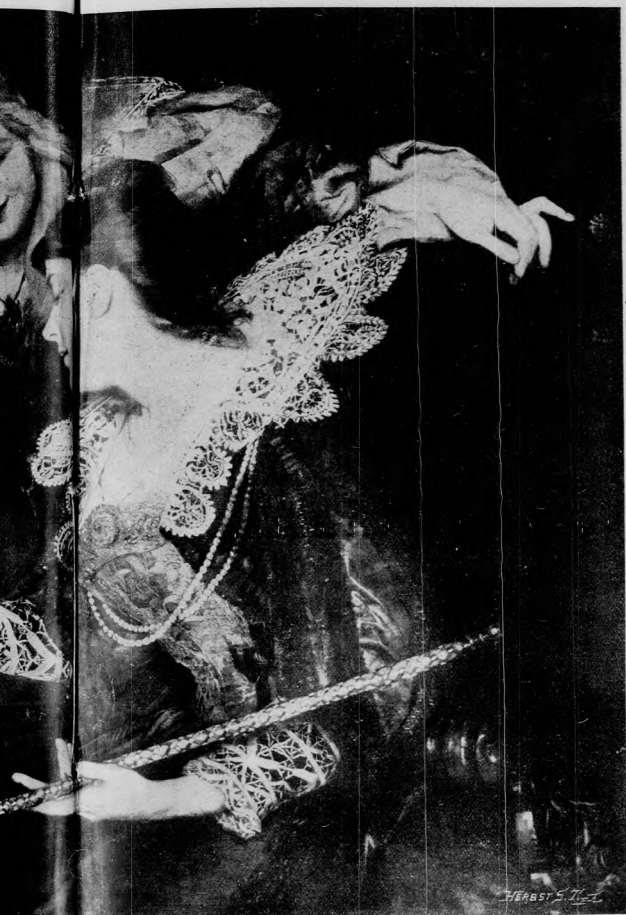
Göcseji históriák. Irta Deák Jenő. Tizennégy élénken írt, tréfás elbeszélést tartalmaz a könyv, a göcseji nép életéből merítve. A szöveget számos rajz tarkítja, melyeket Jankó János és Cserépy Árpád rajzoltak. Ára 2 korona.

Kozmetika, írta dr. Szigeti Gusztáv, poliklinikai asszisztens, ki a 163 lapra terjedő s Dobrowszky és Franke kiadásában Budapesten megjelent könyvből a bőrbetegségekről tájékoztat és óv a különböző szépitő szerek használatától. Kijelöli a módokat, melyekkel a test ápolását e tekintetben helyes módon el lehet érn. Ára 1 korona.

Megszűnt amerikai magyar újság. Az «Amerikai Nemzetőr», mely tizenöt évig szolgálta az újvilágban élő magyarság érdekeit, s melyet özvegy Erdélyi Gusztávné tartott fönn, megszűnt. A lap beleolvadt a Clevelandban megjelenő «Szabadság» című újságba, a melyet tíz év óta Kohányi Tihamér szerkeszt. Az egybeolvadás következtében ez utóbbi lapot most New-Yorkban szerkesztik és nyomtatják.

A jósnő. — Fesette Torna Gy.

63nő. — Fesette Torna Gyula.

MINDENFÉLE

Uj czégtáblák.

A műhelyt hajdan úgy nyitották, hogy a czéhmester, az atyamester és két öregmester a nagymise után leülvén a czéhládára, kemény vizsgálás alá vették a próbatevőt. Hány esztendeig inaskodott? Mikor szabadtottak föl? Vándorolt-e, idegen ipari szokásokat látni? Erkölcsös élet-e és józan? Nem tartozik-e a legények ládájának? Hogy csinálta a remeket? Hét font viaszgyertyát égetett-e a boldogságos Szüz Máriának, meg a czéh patrónusának, például Flóriánnak, ha kéményseprő, szent Józsefnek, ha ács, szent László királynak, ha szürszabó és Lukácsnak, ha husvágó mester?! . . . Avagyis továbbá képes-e aratáskor minden mestert és mesterasszonyt ünnepi ebédre hívni, fejenkint nem számítva többet két font husnál, két pint fehér bornál?! . . . Sőt odább: hajlandó-e egy esztendőn belül valamely tisztas özvegy mesternével vagy annak Verona nevű leányával rendes, becsületes hozzávaló házasságot kötni, a czéhnek engedelmessé kedni, két font gyertya büntetés terhe alatt jelen lenni a vasárnapi létánián, keveset káromkodni, sokat dolgozni, hozzávaló rézgombos, zsinóros, mesteres ruhában járnai, műhelynek nevezni a műhelyt és a legényeit Szent-György naptól Szent-Mihályig csak gyertyagyújtásig serkenteni?! . . . Ha minderre megfelelt, bizonyítványt és remeket mutatott, ígéretet tett és újra alázatosan kérelmezett a legény: az atyamester hármat köhintett és így szólt: «Ezen legényben benn rejlik az elégtétel.» Mire is kérdés következett, egy pint bor megívása s az uj mester elbocsátott az Urban. Irva van, hogy rendesen hosszúéletű ember lett belőle, mert saját képességeit és jelentőségét pontosan tudta, czilinderkalapot sohasem tett föl és senki másnak nem akart imponálni, csak a feleségének, meg a legényeinek.

A műhelyt ma úgy nyitják, hogy czéhmester és atyamester nincsen, de mesterember-apák vannak, sőt mesterember-apó-

sok is, a kik előbb pénzt vesznek ki a ládából, azután nem a ládára ülnek le, hanem a kávéházba mennek leülni és magukkal viszik a fiukat, a kit akkor szabadtottak föl, a mikor nekik tetszik. Ezután kemény próbatét alá fogják a fiut, illetőleg a vőjelöltet. Mennyi az adóssága? Vándorolt-e sokat az orfeumban, zenegárjában, látta-e a Gésák-at, fog-e még elszóknai a kottíngbrunni versenyekre, lemond-e a biciklizésről, fog-e még henczegni azzal, hogy ő Hauzherrnzóhn? Akar-e továbbra is a Ferenczváros győnyének neveztetni s szakít-e az Ákáczirág nevű kávéház kaszirosnőjével, ha üzletet, feleséget és hozományt kap ingyen?! . . . Ha mindenre igent mond a jelölt, ígéretet tesz és alázatosan kérelmez: az édesapa, após iparengedelmet vált neki, uj czégtáblát füstet (a fiu nevével), továbbá tizenkét számozatlan fiakkert rendel, meg ugyanannyi virágos ostoronyelet a lakodalomra. Az uj mester azután bevonul a műhelybe s írva van, hogy a kimenőt rendezes lakkczipőben tartja meg czilinderkalapban, a maga jelentőségével és képességével gyakran nincs tisztában, mindehhez hozzászól, az élet küzdelmeit abszolote nem ismeri, mert boltot és vevőket készen kapott az édes apjától (apósától) . . . Persze az önérzete nagyon megnövekedett s ezt az uj czégtábla tette. Tisztára az tette. Mert a czégtáblán nemcsak a festék uj, hanem a szó is: a hentesüzletből lett füstölde, a pékboltból sütőde, a mézsárszékéből huscsarnok, a kovácsműhelyből patkolda; továbbá lett gépirda a főrdrukerájból és párisi vegytisztító intézet a puczerájból. Így változnak a czégtáblák, tekintünk körül a városban, így jött divatba a «fönök» szó a gyönyörűen hangzó «mester uram» helyébe s így lett a katolikus legényegyesület az utolsó hely, a hol még nem hívják iparosagédnek a mesterlegényt.

Szó sincs róla, abban a korban és abban a társadalomban, a hol mindenki nagyozol, az uj czégtáblák gazdáinak is szabad nagyozolniok. De vigyázzanak a «fönök»

urak; ez az ország mindig arisztokratikus volt s ennek az országnak az arisztokratikus levegőjét nem beszívni kell a harmadik rendnek, a polgárinak, mert akkor csak hangulatot kelt maga ellen, ellenszenvet és mosolygást. Ezt az arisztokratikus levegőt épp ellenkezőleg paralizálni, közömbössé tenni kell azzal, hogy a született és honorációz előkelőségnek, a történeti és szellemi nemességnek nemcsak az uri külsejéit, hanem a szolid életelveit, a történeti mult iránt való kegyeletét, szigorú neveltetését és iskolázottságát is elsajátítja a kézműves osztály. A «főnök» uraknak, szóval nemcsak kabátban, hanem belső tartalomban is utól kell érni például a francia vagy angol iparososztályt, ha már mindenáron egyenlőek akarnak lenni az ugynevezett uri osztálylyal. Megjegyzendő, hogy a régi tisztas elnevezéseket, még akkor sem szükséges elhagyni s a nagy technikai készséggel bíró butorasztalos is megmaradhat «asztalosmester»-nek, valamint a doktor jurisz és bíró sem kívánja Magyarországban a «főtörvényszéki tanácsos»-i czimet, hanem megelégszik a márczius előtti czimmel, a táblai bírósággal. Ez konzervatív irányzat, az igaz, de minden nemzeti életnek gyökere a multhoz való ragaszkodás.

A ki ezt nem akarja megérteni, az csak azt bizonyítja, hogy nem sok érzéke van a magyarság iránt s a «wana sán» még mindig közelebb áll a szívéhez, mint az igazi nemzetiség.

Magyar halotti ének 1677-ből. K. Nagy Sándor református lelkész érdekes magyar nyelvmemléket fedezett föl most. Egy halotti ének ez 1677-ből, mely egy megsürgült papirlap két oldalára van írva öreg betűkkel.

Az ének czíme: «Cantio Funebris». A czim alá ez van írva: «Nota: Sok nyomorúsággal élete embernek.» — Ez alatt pedig és a levél jobb szélén apró betűkkel meg van jegyezve: «Per reverendum Nonagenarium Senem Johannem Zilahi Ministrum Ecclesiae Sibio et V. Tractus Sylvanici Senior, facta el tempore sepulturae suae cantata Sibioi Anno 1677.»

Ez a megjegyzés a régi írásmód és kopás miatt részben csak bizonytalanul olvas-

ható — azonban a nevek és évszám szép tiszta.

Az egészből aztán nyilvánvaló, hogy ezt a halotti éneket a zsbíói egyház lelkésze, Zilahi János írta, a ki 1677-ben halt meg Zsibón és hogy az ő temetése alkalmával énekeltetett. Különben az énekersek kezdő-betűiből is Zilahi János neve tűnik ki.

A hármas sorokból álló régi halotti ének befejező stórfái a következők:

Nagy kívánságomra eljött már az óra,
A mely nyavalyámat töllem eltágytja,
Minden bánatomat örömré fordítja.

Óh, mint szánta Isten sok keseregésemet,
Ki vött nyomorúság fészkeiből engemet,
Majd meg adgya nekem örök életemet.

Sőt most használ nékem a Christus érdeme,
Most keserül engem az ő kegyes szeme,
Világosan fénylik rajtam nagy kegyelme.

A világhiállítás jegyei. Mult héten kezdtek el a világhiállítás jegyeinek nyomtatását. Naponként hatvanzer lapot nyomnak tele. Minden lapon husz jegy van, tehát minden nap 1.200,000 jegy kerül ki a nyomdából. Összesen hatvanöt millió jegyet fognak nyomtatni. Ehhez a hatvanöt millió jegyhez harminczkétezer kilogramm papírost használnak föl.

Ez aztán a becsületes adós! Az Angolkirálynő éttermében Ráczy Károly zenekara a Sulamith közismert melódiáit pöngette le érzelmesen, olvadékonyan, Hauer Bercei bátyánk pedig gyönyörködött az örökszép dallamokban, a mikor egy jóképű falusi ember emelintette meg pörge kalapját.

— Jó estét kívánok Hauer ur! Ha le szabad ülni . . .

— Adjon Isten. Tessék,

A vendég leült s rövid vártatva megszólalt:

— Megiszom egy üveg bort, ha megengedi.

A bort megitta s ujra megszólalt;

— Megiszom még egy üveg bort, ha megengedi —

— Hogyne!

Mikor elfogyott a bor, a hallgató vendég megszólalt:

— Szép ez a zene.
 — Szép ám.
 — Olyan, mint a pesti pályaudvar, a hol találkoztunk.
 — Nem — — —
 — Olyan bizony. Ott találkoztam én Hauer uralral. Nem emlékezik rám ?
 — Nem.
 — Pedig ott kértem egy forintot kölcsön Hauer urtól.
 — És adtam ?
 — Adott. Éppen annyi hiányzott az utiköltséghez Kolozsvárra. Hauer ur volt kegyes adni nekem, ismeretlennek — —
 — Mikor volt az ?
 — Ezelőtt tizenhat évvel.
 Hauer bátyánk nem igen szokott csodálkozni apró-cseprő dolgokon, de erre nagyot nézett.
 — Szép emlékezőtehetsége van.
 — Hát én kérem ezt a forintot jöttem megadni.

Meg is adta. Mikor aztán vége volt ennek a pompás históriának, Hauer bátyánk megjegyezte:

— Na, jobban szerettem volna, ha néhány ezer forinttal maradt volna adós ezelőtt 16 évvel.

A vendég arca felvidult s hamiskásan vágott a szemével s aztán kibökte:

— De akkor nem gyűttem vóna most a Hauer Berci vendéglőjébe Debreczenbe !

Med. Univ.

«Tekintettel arra, hogy utóbbi időben a szigorló urak igen sűrűn halmozzák el ajánlatokkalla szigorlatokon vizsgáló tanár urakat, figyelemzetem az illetőket, hogy az ilyen beajánlás mint a tanárra nézve sértő, a szigorlóra nézve pedig megszegényítő, nemcsak semmi haszonnal nincsen a szigorlóra nézve, hanem egyenesen kihívja a szigorubb megítélést.»

*

Az orvosi tudományokhoz éppen csak annyit értek, hogy ismerek egy sor olyan orvost is, a kit még arra se kérnék meg, hogy az operációnak megfelelő honorárium ellenében a körmeimet levágja. És bizon-

a szememben meg a józan érzékemben. Hiszem, hogy ezek az urak nem értik a mesterségüket. Ha rájuk nézek, ha beszélni hallom őket, azt hiszem, hogy tapogatóznak, mint a rossz szemű ember és tétováznak a tudomány igazságainak tömkelegében, okvetlenül reszketne a kezük, ha egyszer például csekélységem olyan kellemetlenségbe keverednék, hogy az ő kezük alá kellene lefeküdnie az operációs asztalra. S ezek az urak mind *Med. Univ.* Hol itt, hol ott, künn a vidéken szerte-szétjellel, a hol úgy hull a gyerek, mint a férges szilva. Egyik jobban tud pózolni, mint a másik. Egyiknek nagyobb a művészete arra nézve, hogy sokat mutasson a kicsi tudományából, mint a másiknak, végeredményében azonban egyre megy a dolog. Csak mi nagyvárosi népek vagyunk olyan szerencsések, hogy ezer orvos közül válogathatjuk ki éppen azt, a ki nekünk konvenial. A kiszent-madarasi embernek egy a doktora, a göndöcsinek is, meg a pakocsinak is — s hogy pusztulnak ! Gyönyörűség nálunk patikáriusnak lenni !

Igazán mondom, hogy jobb volna annak a szegény parasztnak, a ki a kőlikájával kínál, ha a hetedik határban kellene menni neki egy *valamilyen* doktorhoz, mint hogy otthon meg kell elégednie egy *akármilyen*-nel, olyannal, a milyennek nem is volna szabad léteznie. Az a szegény, szélcnek, fagyának, ködnek, annyi mindenféle mikrobáknak kiszolgáltatót fizikum, a mihez néha egy, néha husz megélhetés van kötve — szent. Azzal paczkázni nem szabad. Ha rossz ügyvédnek adom a pöröm, elveszem ; ha rossz az államhivatalnok ur, kárát vallom ; ha rossz mérnök tagosítja földemet, be vagyok csapva. . . És ha rossz az orvosom — meghalok. Elpusztulok, fölfordulok akkor, a mikor még volna számomra segítség. A rossz orvos, a készületlen, a hanyag, a tudatlan — gyilkos. Többszörös, annyiszoros, a hány élet a kezébe kerül olyanformán, hogy még az a bizonyos életmentő vak véletlen se áll rendelkezésre, hogy megfogja a fuser doktor ur kezét, ha rossz szert ír a papirostra, vagy rossz léket metsz a testen, a mi a műhelyébe került. A tulengés minden pályán türhető. Ha sok

az ügyvéd, hát lássa a sok ügyvéd, hogy hogy él meg. Egye meg egymást, ha más-ként nem lagnak jól. A ki ügyetlen, az bepusztul a versenybe. De ha sok az orvos és mindenki orvos lesz, a ki csak akar azzá lenni, de nincs képessége rá, abba bepusztulunk mi, édes felebarátaim. Mint a hogy pusztulunk is, úgy pusztulunk, hogy valami fanatikus oláhnak gyönyörűség lehet azt nézni messziről.

Ezt nem én találtam ki. Dehogy én, sokan előttem s köztük egy roppant becsületes orvostanárr, egy kegyetlen vén sün, a kinek tövisein sok akarnok-doktor akadt fönn és lett belőle — egyéb. Doktor Kovács József ur volt többek között az, a ki kimondta szentenciáinak, hogy az olyan orvos kezébe nem ad kést, a ki nem tudja, hogy hova kell vele vágni. Valahogy úgy mondhatta: az öreg goromba, hogy: az egészség nem kutya. Nem bizony. Azt mi

tudjuk, a kik nem mindig vagyunk egészségesek s kiráz a hideg arra a gondolatra, hogy kezébe kap valami felcsér.

Ez jutott eszembe, a mikor azt a pár sort olvastam egy újságban, a mely ennek a cikkeknek az élén olvasható. A dékán ur megsokallotta már a sok ajánlólevelet kegyelmes meg méltóságos uraktól, a mivel keresztül akarnak evezni a szigorlatokon azok az urak, a kik aztán a mi egészségünkön akarják kipróbálgatni a tudásukat, a mi nincs. Vége. Ne tessék vinni leveleket.

... Azonban hát mégis, ha valami igen nagy urtól kapnak pár ajánló sort, csak nem kell félni. Nem kell azt a kis intelmet tulságos komolyan venni. A ki eddig-élé kidobta az ajánló-leveles urakat, az kidobja őket ezután is. A gummielasztikumból való lelkiismereten pedig semmit se szűkít az eféle hivatalos irás. (Th)

DAGMÁR SZERENCSEJE.

Regény a leányéletből. — Irta: *Herbert M.*

IV.

Mariska nyomban válaszolt is reá.

— Sajátságosan alakítja a Gondviselés az emberek viszonyait — írta többek közt bátyjának. Tőled vártam egykor éltem boldogságát és ime! tőled kapom éltem vigaszát. Szomorú magányomban már-már arra határoztam magam, hogy egyvalamely kis elhagyott gyermeket veszek magamhoz innen a környékből, csakhogy ismét legyen valakim, a ki szeretve öleli át nyakamat, a kinek szíve szeretetteljesen dobogjon keblemen. Egy kis rongyos gyermeket az utcáról! A ki senkié. Hadd legyen az enyém! Mert gyermekekkel mindenről lehet beszélni, a magasakról és mélyekről, Istenről és örökkévalóról, szeretetről és mindarról, mit a felnőttek beszédjökben oly félve kerülnek. Még sem mertem megtenni. Mert azok a kötelességek, miket Isten ró ránk,

ritkán válnak terhesekké, ámde az önkényesen vállalt terhet könnyen meg-unja az ember. Igen, hozd el lányodat! Minden erőmet reá fogom fordítani, hisz eddig ugyanis téltlenségre voltam kárhozthatva.

Mikor Bannstein ur elolvasta ezt a levelet, úgy érezte magát, mint a kopott, elaggott vándorlegény, ki hosszú évek után először lép ismét szülőföldjére. Ő megváltozott, benne is megváltozott minden, de otthon a kis faluban, minden, minden a régi. Ott áll a kis fatornyos templom, rajta még a fecskéfészek, a kis harangok szava olyan ismerős, az oltáron a szent Szűz képe ép oly tiszta, ragyogó, mint volt akkor — hajj! régen, mikor ő elbucszott tőle. Csak ő változott meg. Csupán egyben nem, hitében. A mint azt kincsul magával vitte legényke korában, úgy hozta kincsként vissza ősz feje vigaszára . . .

Mikor Kalzovné asszony biztos hirt vet, hogy Dagmár tehát hozzá jön, egyszerre sok dolga támadt. Hamarjában szobát kell rendeznie számára, azután a napirendet állította újra össze. Ugy tervezte, hogy ő fogja tanítani mindenre. Előkereste Dagmár arczképeit, miket Bannstein megküldött neki időközönként. Tanulmányozta a lány vonásait. Általában finom arca volt, beteges színű. Halvány kis arczából az okos szemek jó szívet, odaadást ígértek, de szája körül meg volt az a mozgékony vonalka, mely az önfejtésüket és dacot hirdeti. Nem csekély föladat lesz az, ezt a beteges és elkényeztetett apróságot jól gondozni, lelkiismeretesen nevelni.

Mikor azonban elérkezett a délután, melyen Achernbe kellett hajtania, hogy Dagmárt a vasutról elhozza, elszállt fejéből minden gondja a jövőnek és csak a fogadtatás perczének örült.

Bannstein úr nem látta hugát amaz emlékezetes ifjúkori álom óta. Utaik sosem kerestették egymást, s ők sem keresték egymást; a mi «elmult», elmult. És most szemben álltak egymással, nyugodt, érett emberek. De a pillantásban, melylyel egymás arczát vizsgálták, benn volt az az érdeklődés, melyet komoly jellemek mindenkorra megőriznek azok számára, kikkel egykor szorosabb viszonyban állott életük. Abban a pillantásban megvolt a kérdések kérdése: «Mi lett belőled» mióta lelkedet előttem mint a könyvet föltartad? Meg lett írva a könyv? Avagy durva kezek talán eltörülték a betűit, talán eltépték a lapjait?

Kalzovné asszonyról tudjuk, hogy sokat szenvedett, sokat vesztett. Ám arca még sem volt vesztéségeinek temetőhelye, hol minden vonás, minden ráncz, mint sirkertben a keresztfejtá panaszolja a vesztéségeket. Nem; az ő arca még ma is üde, kifejezésteli, fiata-

los. Bizonyos bűvös ereje a szellemi emelkedettségnék, az erkölcsi biztonságnak sugárzott ki abból, a mi igazabbá, jobbá teszi az embert, a ki nézi.

A férfit nem alakítja úgy át az élet, mint a nőt. Kalzovné nyomban meg látta, hogy Bannstein szeméből ma is a régi erő tüzel, hogy arczát nem torzította el a tobzódás, melytől tartózkodott.

Mikor a kocsi szembe kerültek egymással, egyszerre szólaltak meg:

— Még mindig a régi!

És a régi szeretetnek, hűségnek ez a csendes viszontlátása, az a tudat, hogy, bár porral vonta be, de széjjel még sem szórta érzéseiket az idő; ez volt szívök fölkelő őszi napja. Nem érlel, de jól esik.

A tíz esztendő Dagmár féltékeny meghuzódott apja mellett. Megcsudálta az ismeretlen hölgy egyszerű sötét ruháját, diszitetlen kalapját, piperetlen köpenyét. Jól szemügyre vette külsejét, már mint a lánygyerek szokta. Lopva néha rá-rátekintett halavány arczára és az úgy vonzotta kicsi szívét.

Dagmár anyja, mint azt körendű gazdag nők egyformán vallják, a diszes öltözékben látta az előkelő társadalmi állást. És ezt a kis lány szívébe is bele-csepegtette, a ki különben sem volt teljesen ment a hiúságtól. Persze ijedten nézett atyjára, mikor az azzal fordult Kalzovnéhoz:

— Neveld, kérlek Mariska, egyszerűen a lányomat, a minő te is vagy.

De megnyugodott a nénye feletlen:

— Megjön az minden!

Megjegyezsedett csendes biztonságot jelent az, ha valaki azt meri ígérni, hogy nála a rend, a helyes fölfogás, minden megjön. És Kalzovnéban meg volt ez a biztonság. Zárda szerű pontoság jellemezte házát és őt magát.

Am a zárdai nevelés nem mindig czélszerű azok számára, kik a világ küzdelmébe vannak hívva. Kalzovné asszony

visszavonult a világtól és húzódott azoktól, kik abban az átlagéletet élik. Ő külön pénzt vert magának, tisztább aranyból, mint a mi valutánk. De az élet aprópénzét meg nem ismerte körében Dagmár. Napjai békében, rendben, munkában és üdülésben teltek.

Kalzovné hamar megszerette. És az őt viszont. Atyja szívét találta meg a lányban. Oh az a szeretet, melyet régi alanya ojtanak, nagyon életképes!

— Holnap megyek, mondotta Bannstein ur, miután nyolcz napig figyelte, milyen önkénytelenül éli magát Dagmár bele új világába, Kalzovné szerető bánásmódja mellett. Az asszony arca elborult a szóra.

— Neked kell tudnod, meddig maradhatz körünkben. Én részemről régen megtanultam akaratomat a viszonyok parancsának alárendelni. De úgy látom, hogy te itt jól érzed magad.

Bizony jól érezte magát. Régi kedve föltámadt; reggelenként kiült az erkélyre és elmerült könyvébe. Mikor valami szépét, érdekeset talált, akkor beszólt a szobába:

— Mariska!

Az pedig vállán áthajolva nézte a könyv kijelölt helyét és megvallotta, hogy igen, neki is kedvesek azok a sorok. Bús édesség volt az érintkezésük, mint azok a tavaszi napok, miket október ád. Véleményt, nézetet cseréltek, tapasztalataikat egyeztettek össze, a kis Dagmár hajlamait osztályozták és nevelésének árnyalatait tervezgették. Délután sétára kocsiztak a hegyekbe, hol a lágyan zsongó lombok mondták el helyettük, a mit éreztek.

Dagmár oly jól érezte magát a két nemes, nyugodt, finom lény közt, mint a senyvedő kis virág, mikor nekivaló jó talajba ültetik át.

Bannstein ur nem ment el a nyolczadik napon, hanem megtoldotta tartózkodását még egy héttel és megint

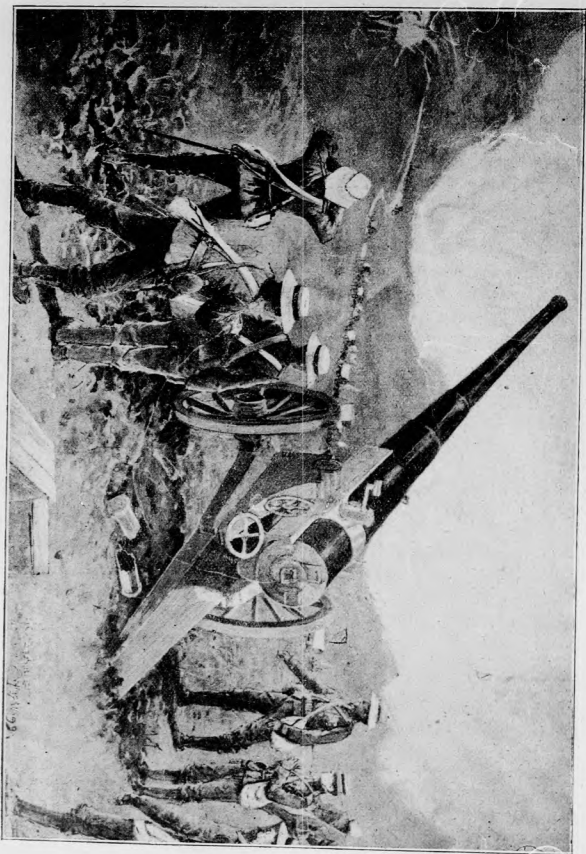
két héttel. Boldog volt. Ez a pár hét új szakot nyitott életében. Végre is Kalzovné figyelmeztette kötelességeire.

Szomoru mosoly ült ajkára. Fájó biz az, mikor kötelességeire nem a szív figyelmezteti az embert. Mikor hazaért és azóta mindennap irt lányának levelet. Nyárra pedig ismét lement a Feketerdőbe. Ugyis csak a teste ha élt Veldingenben; lelke folyvást ott időzött leányánál és annak nevelőjénél. Így ment az évről-évre. Bannsteinének nem volt kifogása ez ellen. Nagy társaságot gyűjtött maga köré és jól töltötte napjait. Általában szabadabban mozgott, ha férje nem volt otthon. Hanem azt megérezte, hogy annak a három embernek ott lenn a Száspatak partján valami jutott osztályrészüll, a mit ő nélkülözni kénytelen és sohsem nyujthat. Irigység szállta meg szívét, noha volta-képen azt sem tudta, mire irigykedjék.

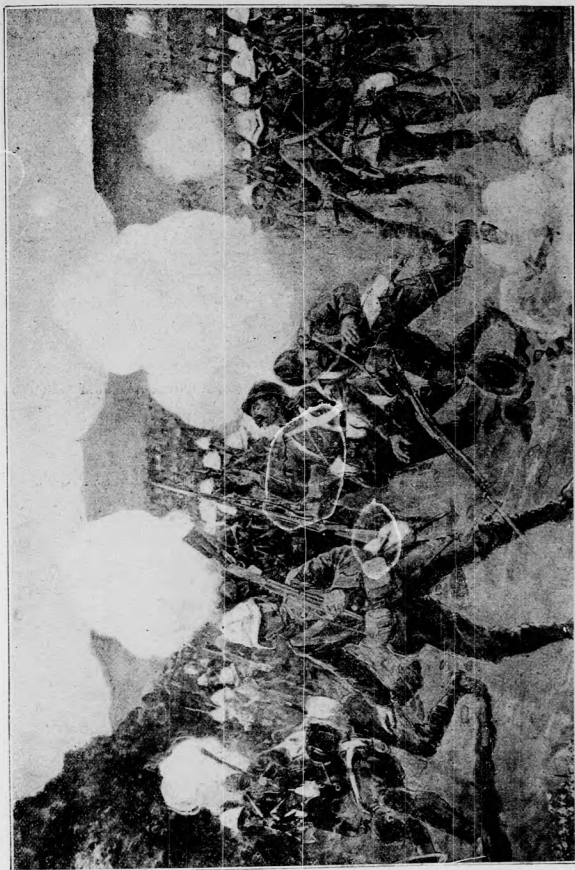
Dagmárt Kalzovné olyan nevelésben részesítette, a minőt csak finomérzű asszony nyujthat. Szenvedélyek és csalódások nem zaklatták őt föl annyira, hogy ezek hatása szerint alakult volna világnézete. Ellenkezőleg erős volt szívében a hit, a szeretet és az igazság: ezekkel verte vissza a külvilág támadásait, ezekkel háritotta el magától az élet szennyét, alacsony jeleneit.

Dagmár nevelésében azonban megfeledkezett arról, hogy ilyen egészséges belső világ csak abban képzódhetik, a ki a külső gyakorlati étellel tapasztalatok révén érintkezik, hogy az ember ehhez a világhoz az alapot mindig önmagában, de sohase rajta kívül keresse és hogy az életben hasznos műveltség mindig kívülről befelé hatol az emberi kedélybe.

Mert Kalzovné asszony egyénisége nem volt alkalmas arra, hogy a valódi világot a maga lényegében pótolja. Egyike volt azoknak a természetü em-

Csatáképek. — Az angol magy-ágyu.

Csataképek. — Menekülő angolok.

bereknek, kik barátaikhoz mindenben alkalmazkodni, azokra mindenben tekintettel lenni iparkodnak, kik környezetük iránt előékenyek, szíveségekre készek, kik a szeretetreméltóság parancsoló kénye alatt mindig igazságosan cselekednek, úgy, hogy közelében más, mint jó nem igen lehetett volna az ember. Még ha megróvásra nyitotta is ajkait, azt is oly gyengéden, oly szelíden mondta, hogy noha föltétlenül hatott, de fájdalmat sohasem okozott. Ilyen embert nem mindenki ért meg és becül meg, de azok aztán, kik velük bizalmasan érintkeznek, azok, hogy így mondjam, bálványozzák őket.

Kalzovné olyan ragaszkodásra vontatta magát, hogy Dagmárt, mely érzés mellett legfőljebb atya számára maradt szívében hely. Szűk körében tanulva, nevelkedve, nem is tanult egyebet ismerni a nagy világból, mint az emberiségnek két igen nemes képviselőjét, néhány hív szolgát, a Fekete-erdő egyszerű, hív, vallásos parasztjait és annak végtelen fenséges, mélységesen hallgató természetvilágát. A rossz, az alacsony, a számítás, a mik pedig szintén faktorok az életben, a kísértés, a bűn csak könyvek révén került fogalmi körébe, persze csak fátyolozottan és tompítva, mint a hogy az már gyermekekkel megismertetni szokás. Ezek ellenségek, miknek nevét és alakját csak távolról látta föltűnni és burkoltan, mint a ködfátyolképeket.

Még egy nagy hibát követett el Kalzovné, megtett Dagmárért mindent és nem kívánt tőle semmit, vagy csak nagyon keveset. Megfeledezett arról, hogy a gyermek a jogok közül mindig csak azokat tiszteli, melyek az övéi, de később a világ aszerint ítél meg bennünket, hogy mennyiben tiszteljük és elégitjük ki a mások jogait. Nem elég a nevelésben az odaadó szeretet, ha nem neveljük a gyermeket úgy, hogy

adni, áldozni, lemondani is tudjon azok kedvéért, a kik szeretik . . .

Világos augusztusi délután van. A kertben illatot áraszt a sok rózsátó. A hegyek ózont ostonak a völgybe alá; vig elzásziak csoportostul törek-szenek sétára föl az erdőbe. Minden oly üde, oly vidám, sehol sincs helye a bánatnak, a szomorúságnak.

Csak Bannstein ur szobájában, melyet Kalzovné házában elfoglalt, jelent meg az a csendes, láthatlan és kérielhetlen vendég: a halál.

A tizenhat éves Dagmár ott térdel atya ágyánál, mellette áll Kalzovné asszony.

Bannstein már elkészült a végső útra. A vallás utolsó vigaszában már részesült, a pap latin imájára ő maga felelt. Nyugodtan és szánalommal nézte zokogó leányát. Zabolátlan zokogás volt az, mit az a fájdalom sajtol ki a szívből, mely nem enged tekinteni senkit és semmit, csak önmagát.

— Dagmár! — mond izgatottan és erőlködve a haldokló, — ez az első fájdalom, melyet okozok neked. Ne sirj oly nagyon. Hisz te még nem ismered az életet, nem is tudhatod, micsoda jótétemény a halál. Ne sirj!

Azután Kalzovné keze után nyult:

— Mariska! úgy fáj a lelkem Dagmár miatt. Nagyon gyöngye lesz az életre. Mutasd meg neki azt a maga valójában. Eddig mindketten elmulasztottuk.

A halál félelme megrázta tagjait. Hirtelen felült, hideg verejték verte ki homlokát.

— Borzasztó az, hogy nem segítünk rajtad! — kiáltott Dagmár magánkívül. — Miért kell neked szenvedned, te emberek legjobbika?

És kétségbeesetten tördelte kezeit. Atyja bánatos tekintete rápatadt a kínok dulta leányarczra.

— Ah Mariskám! tanítsd meg őt

türni, elviselni. Oh nagyot hibáztam ellene, hogy nem tanítottam őt erre.

— Ne aggódj, — kérleli őt Kalzovné. — Az igazakkal és tisztaszívűekkel van az Isten!

De a haldokló nem tudott megnyugodni.

— Nem elég erős a Dagmár, nem olyan erős mint te. Oh látom a jövőt... csupa ellentmondás... csupa csalódás... vár rá...

— Bizzál Istenben! — eseng az aszszony.

Elhallgatott, imádkozott. Szeme elborult, miközben utolsó, megtörő, aggodó pillantást vet még lányára. Azután elvált tőlük végkép, hogy itt hagyja őket bánatukban, magukban.

Kalzovné zárta le szemeit. Ah! sohasem hitte volna, hogy valamikor ily közel fog állni szívéhez. Az a gondolat enyhítette meg fájdalmát, hogy ők ketten, daczára a nagy válsáknak, mégis többek voltak egymásra nézve, mint tudnak lenni sokan azok közül, kik mindennap látják egymást.

Ez a nap fordulópont volt Dagmár életében. Még egy, egy csendes áhitatos est, melyet a virágborította ravatal mellett töltött Kalzovné asszonyval együtt és egy hosszú gyászti éjszaka, azután fölvirradt az a regg, melyen, mióta felnőtt, először látta viszont az édes anyját.

Bannstein úr gyöngé perceiben elpanaszolta az anya modorát, sokszor hangoztatta az ellenszenvet, melyet felesége iránt érzett és Veldingen iránt. Nem csoda tehát, ha Dagmár félelemmel gondolt anyjára és szülővárosára.

Bannsteiné pedig azok közé az aszszonyok közé tartozott, kiknek nyomába zaj, izgalom és pompa kél, kiknek benső műveltségük nincs, de van eszük és erős akaratak, és megtudják lesni az alkalmas pillanatot, hogy érvényesítsék akaratak. — Mikor Dagmár anyja elé

ment az acherni vasútállomásra, fáradtság és bánat alakította át arca vonásait, hogy hirdesse önkénytelenül is gyászát. Ócska fekete ruha volt rajta. Ugy hogy Bannsteinében fokozottabb ijedelmek okozott a lánya megjelenése, mint a férje elhunyt. Ki is fejezte ezt nyomban:

— Na, legfőbb ideje, hogy én vegyem át a gyeplőidet. Szegény Dagmár! hogy el vagy te hanyagolva. Az arcod lesült és ilyen kopott ruhában! Így még a szakácsném sem jár otthon. Épen csak a kezeidre és a tartásodra voltak figyelemmel.

— Hol van Ervin? — kérdezte Dagmár az anyját; csudálkozó aggodalommal, hogy fivére nem jött.

— Oh! Istenem! válaszol kissé zavartan az anya, — a szegény fiu! Meg akartam kimélni az izgalomtól. Még nem is tudja, hogy meghalt a papa.

— Talán beteg?

— Dehogy! Látogatóba ment Darmstadtba a barátjához. Épen tegnap irta, hogy ma házi bált rendeznek. Csak nem rontom el a mulatságát egy sürgönynyel? Elég korán tudja meg nélkül is.

Dagmár tágra meresztette a szemeit. Lelke fölviharzott e szókra. De nem szólt.

Az anya ebben a hallgatásban, ezekben az összeszorított ajkakban a megboldogultra ismert. E pillanatban eldőlt Dagmár sorsának kockája. Sohasem fogja szeretni őt az anyja.

Férje halála nem lepte meg. Négy héttel ezelőtt előkészítették rá az orvosok. A gyászruháját eleve megvaratta a párisi szabóval. Abban jött és vonult be a kis erdei lakba. Nem volt meghatva. Bölcselkedő nyugalommal fogadta a sors végzését — hisz sohasem szeretett, sohasem szenvedett.

— Jó szívű férjet vesztettem el, — szölt Kalzovnéhoz, — de a nézeteink eltértek.

Őn jobban megértette őt és lássa, én sohasem voltam féltékeny. Én a szabadság híve vagyok az erkölcsei életben is és megengedem mindenkinek, hogy a saját fájónja szerint üdvözüljön. Minden barátnőm csudálta ezt bennem, de hát én már ilyen vagyok.

Kalzovné feleletlenül hagyta a beköszöntőt, a helyett a halotthoz vezette volna az özvegyet. De az megköszöntö a szívességét.

— Én nem tudok halottat nézni. Félek, hogy aztán álmomban mindig látom. Minek is izgatóm föl magam ezzel?

— Olyan szép halott, olyan nyugodtak a vonásai — veté ellent Kalzovné, de Bannsteinné ezzel sem vette rá, hogy a halottas szobába lépjen. Inkább azzal törődött, hogy a temetés minél pompásabb, fényesebb legyen. Kalzovné meg is tette rá a megjegyzését.

— Nem felel az meg a halott izlésének. Azt hiszem jobban illenék hozzá a csendes elhaltolás.

— Igen, akkor azt hinnék az emberek, hogy nem sajnálom őt.

Ezt felelte az özvegy és újabb megrendelést tett virágokra, gyertyákra és egy üveges halottas hintót hozatott. Néhány parasztra liberiat szabatott hirtelen, ezek vitték a czimerpajzsot. És sok egyebet csinált, a mit ezek a közönséges parasztek itt még sohasé láttak, csak hogy megmutassa, hogy ő gazdag asszony és ért a ragyogtatáshoz. A parasztek azonban nem igen csudálkoztak. Ezek amolyan csendes érzésű emberek, kiket még Bannsteinné asszony folytonos beszédje se indított meg. Hanem Kalzovné majdnem kiüzte vele a saját házából. Annyi jót mondott magáról egy nap alatt, mint a mennyit másról valamennyi barátja nem mond egy egész életen. Önmagával mindig a legfőbb mértékben meg volt elégedve.

Már arról is beszélt, hogy mikor kezdenek félgaszt hordani.

— Oh, sokkal okosabb vagyok én, mintsem hogy időt engedjek vesztelésre a lányomnak — mondotta kerekén.

— Hogy érti ön ezt? — kérdezte Kalzovné.

— Hát úgy, hogy husz éves korában férjhez adom Dagmárt. Akkor még nincs sok esze.

Most értette csak valóban Kalzovné, miért aggódott az apa Dagmár jövőjeért. Kérve fordult az özvegyhez:

— Valóban nagy örömet okozna nekem, ha Dagmárt a gyász esztendejére nálam hagyná. Már úgy megszoktuk egymást!

— Sajnálom, nem lehet. Bocssáa meg, én nyíltan szólok. Dagmár olyan félszeg, olyan egyoldalú; se ruházkodni, se forgolódni nem tud, hogy bizony kirí majd a Párisban és Genfben nevelt lányok közül, kikkel otthon egysorba fog tartozni. Mi a korszellem magaslátán állunk ám otthon! Azért, mielőtt Dagmárt a mi társaságunkba vezethetném, bizony sokat kell még pótolnia.

— Dagmár sokat tanult itt is. Modora előkelő, viselkedése komoly és nyugodt, mint azt a legfelsőbb rétegben kívánják. Tud ügyelni a társasági szabályokra és finom a szíve lüktetése. Merem mondani, hogy Dagmár sikerrel állná ki a vizsgát a szertartásmester előtt is.

— Ugyan kérem... a nélkül, hogy táncolni tudna? hogy mulatni tudna? Hja a mexikói birtok nem elég... aprópénz is kell a zsebbe. A társalgás művészete abban áll, hogy az ember mindig mosolyogjon, mindig tudjon valamit mondani és sohasé mutassa, ha valami kellemetlenül hat rá. Így kívánják azt minálunk, épugy, mint Berlin és Páris szalonjaiban, tetszik tudni?... Tehát holnap utazom és Dagmár jön velem.

Bannsteinné sohsem türe az ellentmondást. A legkisebb ellenkezés az arczába kergette vérét és ilyenkor brutális tudott lenni. Hajthatatlan akarat lakott benne, melynek meg van az az előnye, hogy más embereket elijeszt a tárgyalástól. Nem is szólt Kalzovné semmit, mikor Bannsteinné az utolsó szó után kifelé indult a szobából.

Dagmár pedig a lábai elé vetette magát:

— Ne taszits el Mariska néni! — könyörgött neki zokogva. — Nem jó lesz az. Mama nem ért engem és nem is tud és nem is akar érteni. Meghalok én utánad, annyit bánkódom majd.

Kalzovné előtt rejtély volt Dagmár e két nap alatt. Addig engedékeny, csendes lányka volt, de mióta a sors az első csapást reá mérte, azóta szenvedélyes és akaratos. Szigorú hangon szólt tehát a lányhoz:

— Anyád így akarja. A szülő akarata Isten akarata. Kötelesség ez, mely ellen ne véts.

— De én téged szeretlek, édes jó néném, és nem akarok nélküled élni! — És keblére borult, karját annak nyaka köré kulcsolva szorosán. Kalzovné megrémítette az a hangos erőszakos dobogás, melyet keblén érzett. — Nem érem én ezt túl, tudom, — suttogta fülebe a leány.

— Ne okoz fájdalmat nekem! — kérte őt a nénye. Ez hatott Dagmár fölkelt. Nénye mindig arra tanította, hogy ne szerezzen fájdalmat annak, a kit szeret.

Kalzovné pedig újra elmondotta magában:

— Nevelni az nagy dolog, az művészet. Az ember jellemét az élet formálja — —

Az új élet, melybe az anyja avatta Dagmárt, nagyon elütött az eddigétől. Még a gyászévben is vendégeskedtek. Ki vette volna rossz néven? Hisz her-

czegi konyha volt az és ezt meg nem ítéli senki emberfia. Bannsteinné házában kész kirakatot talált az ember új butorokból. Magának is, házának is új köntöst hozott, minden ősz és minden tavasz. Ő volt Veldingen divat-mintája és erre büszke is volt. Ő képtelen lett volna arra, hogy visszavonultan töltsse el a gyászévet. Idegessé, betegessé tette volna az a csend, melyet a valódi bánat megkiván. Rettegett az egyedül-léttől. Akkor halálra unatkozott. Olvasni? hát igen. Divat-, napihir- és törvény-széki rovatot.

Csak azt várta, hogy Dagmár új ruhái elkészüljenek, mindjárt látogatóba vitte őt Veldingen jobb családjaihoz. Dagmárt mindenütt megcsodálták. Anyja annyit beszélt a félszeg neveléséről, a tudakosságáról, a nemesi göggyéről, hogy bizonyos előítélettel fogadták, melyet nem is tudott megczáfolni. Voltak ugyan, kik jól fogadták, kik szeretetreméltóak voltak irányában, de ezek elvéve akadtak csupán.

Dagmárnak Veldingenben más értéket nem találtak, mint hogy gazdag. Tényleg olyan is volt egész lénye, mely első megjelenésre nem vonz. És ez sokat tesz. Kedves csak olyankor tudott lenni, mikor őszintén érezte is azt és ere ritkán volt eset, de ezt megint ne csudáljuk, hisz idegen ő itt és szívet gyász tölti el.

Érzékeny volt, a legkisebb hidegség örökre elüzte. Nem sok jóindulattal fogadták, de ő nem is iparkodott azt megszerezni. Aztán rendkívül furcsának találta, hogy itt mindenki olyan fényes, olyan előkelő külsőleg, de a társalgásba sohsem vegyül valami elmés, szívet-lelket emelő téma, hanem szó van divatról, ruháról, ficsurokról, eselédekről és ételekről. Pedig hát ez Veldingenben így van. Ki törődött ott szívet? hisz nem poéták ők! Ki törődik ott szellemmel? hisz nem irnak ők

regényt! Ki törődik ott elmével? Hisz nem tanárok ők, sem nem államférfiak.

Bannsteinnét bántotta a lánya modora és a családok hideg fogadása.

— Légy élénk és beszédes! — szidta esténként. — Hódítsd meg az embekeket! A legelső lehetnél itt és még észre sem vesznék. Ne akarj te valami különös lenni.

Nem, különös nem akart lenni Dagmár. Csak alakoskodni nem tud, hanem aszerint bánt az emberekkel, a mint hatottak rá. Tudott ő szívélyes lenni és nyájas, de nem mindenkihez, kit a sors elibe vet. Hisz eddigi környezetét csupa baráti szívek képezték. Anyja sosem volt megelégedve vele, se a ruhájával, se a beszédjével, se semmijével. És ha szólt neki, mindjárt a nevelését is felhántha. Ez meg iszonyuan fájt Dagmárnak.

Minél jobban érezte, hogy őt itt senki sem szereti, annál inkább visszavonult kis szobájába. Ott ábrándozott és foglalkozott. Gondolkodott, rajzolt, írogatott, olvasott. Folytatta magát Kalzovné nevelését. Az pedig szorgalmasan irt neki és buzdította a művelődésre. Így aztán korához mérten túl sokat is tudott és a társaságban még tartózkodóbb, még szófukarabb lett. Hja, bajos is ott szólni, hol mások nem is sejtik azt, a mit én meg tudok —

Bannsteinnének ma sok dolga volt. Reggel a kárpitos végezte be munkáját, (az addig ó-német szalonból csinált rokokót), azzal veszekedni kellett, mert sokat kért érte; este meg a fiát várta, Ervint, a ki két barátjával jön, még pedig az egyik valóságos gróf köztük. És ez végtelen gyönyört ojtott szívébe. Veldingenben még senkinek sem volt grófi látogatója. Ah! ha ezt az édes atya tudhatná! és kellemesen emlékezett vissza arra az öröme, melyet atyján tapasztalt, mikor annak kicsiny

borbélytermébe egy báró tévedt. Mésélte is azóta a kedves öreg úr minden kartársának büszkén: «X. báró is nálam szokott borotválkozni».

— Dagmár! — szólt a lányához, — te nem is képzeld, milyen szerencse az, ha a lánynak katonatiszt a bátyja. Micsoda ismeretséget tud az szerezni! Még grófnő is lehet belőled.

Az anyai áradozásnak aztán az volt a nem várt eredménye, hogy Dagmárt alig tudták azon estén a szalonba vonszolni és akkor is úgy viselte magát, hogy a világlátott grófi vendég és a tisztvársa modortalan falusi libának találták őt, ki mellett az ékszerrel megpakott és folyton a vagyonával dicsekvő mama nagyon rossz hátteret képezett.

Mulattak is rajtuk sokat a pajtásuk háta mögött, a vacsora alatt pedig oly szemtelen módon udvaroltak a vendéglányoknak, hogy azt lehetetlen volt felreérteni. Történetesen gazdag fiuk voltak, kik ilyeneket megengedhetnek maguknak. Dagmár aztán még zárkózottabb volt irányukban, Ervin pedig szánakozva nézte őt. Mit neki lelki élet? ő katona, tehát ragyogásra termett és semmi egyébre. Csinált is sok adósságot már e hivatása tudatában, melyeket ki is fizetett pontosan a mama, ő pedig boldogan élt e siralom völgyében és sok örömét találta a földiekben.

— Buta vagy te, Dagmár, — szólt vacsora után hugához. — A te tudásod, szellemed és külsőd első szerepet játszatna veled Veldingenben, csak ruhára kellene többet költened. De te Mijesincs hercegisasszonyt utánzod, a ki mindig bús és magányos; adhatnál egy ötvénzt? Te ugy se költöd el a zsebpénzedet, nekem meg annyi a kiadásom.

És Dagmár adott neki. Mosolygott hozzá bánatosan. Oh, miért nincs neki olyan bátyja, ki megértené őt!?

Ah, nagyságos asszonyom! nem győzöm eléggé csodálni a szép rokokó-szalontját. — Ezeket Kalzov Joákim mondja, és közben ismét végigjártatja szemét a szoba berendezésén. — Tiszta versaillesi stílus! Gratulálok hozzá! Bocssáson meg, hogy csak most teszem tisztelemet, noha az ön leánya, Dagmár kisasszony, nekem bizonyos fokig testvérem, de eddig borzasztóan el voltam foglalva és a mérnököm olyan tehetetlen, pipogya ember. — És megint lehajolt, hogy megcsókolja a kövér hölgy kezét, a kit feltűnően kedves hangolt maga iránt ezekkel a dicsérő rigmusokkal.

Bannsteinné pipacspirosan toppan be Dagmár szobájába. Az épen Dante mellszobrát alakítja agyagból. Ez most a legujabb pálczalova: a szobrászat. Szívós kitartással úzi, a mi épen nem nőies, nem ifju lányhoz való.

— Hamar jöjj 'Dagmár! — szólítja az anyja. — Hagyd most azt a hiábavalóságot. Kalzov Joákim építész van itt és vár a szalonban, hogy köszönthessen téged.

— Nem mehetek, — feleli Dagmár és sötéten összehuzza a szemöldökeit. — Nem akarom látni Joákimot. Nagyon csunyán viselkedett az anyjával szemben. Mondd neki, hogy sajnálom, de nem hagyhatom megszáradni az agyagot.

— Bolond! Sohse láttam ilyen szélséyes nőszemélyt, minő te vagy. Láss hozzá, hogy elkészülj.

Dagmár nyugodtan tovább dagasztott. Tekintete közbe-néha a gyászkeretű levélre esik, mely Kalzov doktor nejének és gyermekének halálhírért hozta. Gyűlöli ezt az embert, ki ifjúságát feldulta. Sajátszerű egyvelege az érzéseknek az, mit akkor érez az ember, mikor a gyűlöletet súlyos csapás éri. Pedig különben megérdemlené szalmát a legfőbb fokban.

Ma van a kettős temetés. És Kalzov

Joákim a helyett, hogy odasietne bátyja vigaszára, épen ma tesz olyan látogatást náluk, melylyel fél évig adós maradt! Megint összehuzódnak a szemei, Ellenszenves neki ez az ember szinte módján felül. Művészlélek, de olyan rossz szive van és olyan könnyelmű.

Hideg szél csapja meg, hátra fordul. A nyitott ajtóban ott áll Joákim és nevet:

— Hohó, kedves kisasszony, ne rázzon le oly könnyen. Persze haragszik, hogy már régen nem jöttem. De bebizonyítom most, hogy mennyire érdeklődöm az én kis «testvérem» iránt.

Dagmár a beszélő felé fordul és hidegen így szól:

— Nem is hittem, hogy valóban ön az, Kalzov ur! Én biztosra vettem, hogy a sógornője temetésén lesz ma.

Joákim vállat vont.

— Hát 'iszen igaz, elvárhatnák tőlem. De én elvből nem megyek senki temetésére. Ezek a fekete históriák iszonytatnak engem. Sajnálatos esetnek tartom. Sógornóm, noha jelentéktelen, de csinos asszony volt és szegény bátyám úgy örült volna a kis fiának! Hát biz ez nagy csapás! De mit csináljak én ott? Sajnálkozni itt is tudok a távolban.

Dagmár fokozódó figyelemmel hallgatja. Ez legalább őszintén beszél és van valami a föllépéséber, a mi imponál neki. Eszébe jut, hogy mégsem szabad udvariatiannak lennie második anyjának fiához.

— Foglaljon helyet, Kalzov ur — és inti, hogy melyik székre.

Joákim futólagosan körültekint a szobában.

— Valóságos anyám lánya ön! Minden olyan itt, mint az ő szobájában. Csupa régi ismétlés. Ez a *del Sarto* ott is függ a falon. És ugyanaz a szentkép: a fából faragott nürnbergi Madonna.

— Iparkodtam, hogy hozzá hasonló legyek mindenben — hagyja helyben a

leány. — Én szeretem az ön anyját és nagyrabecsülöm. Azt hiszem, nincs második olyan asszony, mint ő. — És figyelmét nem kerüli ki az a mefisztói mosoly, mit szavai lopnak ki Joákim ajkára. Ezek a kifejezések égszinkék és rózsaszín romantika ő előtte.

Felel is rá:

— Igaza van. Dehát a legszentebb anyáknak vannak sokszor a legelvetemültebb fia, ezt a történelem is bizonyítja. Aztán meg édeskeveset tud anyám arról az árról, mely jelenleg dívik és melyben nekünk élnünk kell. Kissé el is idegenedtünk egymástól emiatt.

Dagmár helybenhagyólag int fejével. Tudja ő azt maga is, hogy Kalzovné iskolája nem azoknak való, kik a kor felületes máról-holnapját élik.

— Az ön mamája végkép visszavonult. És mindnyájan boldogok lehetünk, ha valaha naplementekor még annyi lélek marad bennünk, hogy a magányban boldogok tudunk lenni.

Dagmár kedves, mikor így beszél. A félig lehajtott fő, melyet megszokott már, szűzies búvkört támaszt maga köré. Okos, megfontolt beszéde összhangban van a lényével. Kalzov azzal hízelt magának, hogy nagyon jól ismeri a nőket, de ez a genre — okos, tartózkodó, komoly, erényes, de mégis szelleműs és akaraterős — ez még új neki. Mégis vitába keveredik vele és teszi ezt azzal a könnyed modorral, melyért fiatal emberek megirigylik, fiatal hölgyek kedvesnek tartják őt:

— Kisasszonyom! Az ifjuságnak és szépségnek mit se rójunk föl: mégis kellemetlennek tartom azt, ha ifju hölgyek olyan okosak. Fiatal korában örüljön az ember az életnek és ne gondoljon a naplementére.

— Mindig ugyanaz a prédikáció — volt rá Dagmár válasza, türelmetlen kitörés formájában. — Hagyjanak engem

békén az én modoromban. Én se kívánom senkitől, hogy olyan legyen, minő én vagyok. Én nem tudom, miért tartanak engem az emberek mind fehér hollónak azért, mert a holnaputánról is szoktam gondolkodni.

Joákim nevet. És Dagmár magában impertinensnek nevezi őt ezért. Azután föláll és hátrattet kezekkel odaáll a Dante-alak elé. Tudja ő jól, hogy az ellenkedés némely kedélyt teljesen meghódít.

— *Lasciate oqui speranza voi ch'entrate* — mondja ünnepiesen. (Véletlenül megjegyezte ő is magának ezt a világhírű idézetet.) — Tudja kisasszony, hogy én sokkal szívesebben látán, ha ön valamelyik barátnöjének mosolygó arcát ábrázolná meg agyagból, mint ezét a szigorú, középkori pokolvizsgálóét. Lássá, én nem osztom az ön bámulatát, melylyel ön e borostyánkoszoruzott, hálósípkás bölcsnek adóz. A mai emberek ugyan bűnösebbek és rosszabbak, de érdekesebbek is... Ugy-e megengedi, hogy megismételhessem látogatásomat? Én hiszem, hogy mind a ketten okozhatunk a másikon valami javulást...

Mélyen meghajolt és távozott. Dagmár önkénytelenül is utána nézett az ablakból. A választékos öltözködés ugyan most tűnik föl neki először, mint előnye a férfinak. Lelkében fölmerült a gondolat, minő könnyű lehet annak, ki ily felületesen gondolkodik és ily könnyedén beszél az emberekkel.

Míg Kalzov keresztül megy a parkon, monologizál magában:

— Szegény kicsike, még nem is sejti, hogy én vagyok az ő sorsa! — Hanem olyan nagyon könnyen még se vegyem őt. Erényei útján nem háborgatom őt, menjen rajtok boldogan.

És kedvtelve sodorint egyet a jól ápolt bajuszán.

(Folytatása következik.)

ÖRÖZÖLO

SZÓRAKOZTATÓ

ÉS TANULSÁGOS KÉPES SZÉPIRODALMI FOLYÓIRAT

SZERKESZTI

BUDAY ALADÁR

1900. Márczius 1.

Megjelenik minden hó 1-jén és 16-dikán

kétfes füzetekben

32 oldalnyi terjedelemben, borítékban.

Mutatványszámot készségesen küldünk.

Megrendelhető

Budapesten, IV. ker., Ferencziek-tere 8. sz.

Előfizetési ára egy évre 5 kor., félévre 2 kor. 50 fillér.

Egyes füzet ára 24 fillér.

TARTALOM.

<i>Edua.</i> Költemény. Irta KARÁDY GYÖZŐ ...	129	Képeink. Czuczor Gergely egykoru arczképe. (136.) A jösnő. (144—145.) Csataképek: Az angol nagygáyy. (152.) Menekülő angolok. (153.)	111
<i>A nagyasszonyok.</i> Irta gróf . . . V	130	Irodalom. <i>Francia hirlapirók</i> ...	142
<i>Szolgálaton kívül.</i> Irta GEORGE de LYS ...	133	<i>Könyvismertetések</i> ...	143
<i>Czuczor Gergely.</i> Életrajz. ZOLTVÁNY IRENEUS ...	135	Mindenféle. <i>Uj czégtáblák</i> ...	146
<i>Levelek Klárához.</i> Költemény. Irta PÁPAY LAJOS ...	138	<i>Apróságok</i> ...	147
Művészet. <i>A zeneügyi szaktanács</i> ...	139	<i>Med. Univ.</i> Irta TH. ...	148
<i>Ujdonságok</i> ...	140	Regény-csarnok. <i>Dagmár szerencséje.</i> Irta HERBERT M. ...	149
<i>A levél.</i> Költemény. Irta LAMPÉRTH GÉZA	141		

OLVASÓINKHOZ

Az **Örökzöld** ötödik számát midőn átnyújtjuk kedves olvasóinknak — kérést csatolunk melléje:

Itéljék meg, vajjon megfeleltünk-e várakozásainknak és ígéréteinknek?

Mi hiszszük, hogy igen.

A tartalom változatos, választékos, bő, szórakoztató, tanulságos, mulattató.

Az olvasmányok szépek, erkölcsösek, érdekesek. Költeményeink, tárczáink, fejtegetéseink, művészi képeink, minden, a mi az Örökzöld-ben van, arra van számv, hogy olvasóinkat kellemesen foglalkoztassa.

És mi hiszszük, hogy mindenki szívesen fogadja kis lapunkat és soha sem bánta még meg senki, hogy kezébe vette.

Még egy kérésünk van:

Az «Örökzöld»-et terjeszteni nincs más mód, mintha maguk az olvasók, kik jónak ismerik, kedvesnek találják: ajánlani fogják széles körben.

Ha ön, kedves olvasóink, azt mondja egy ismerősének, hogy «az Örökzöld jó kis szépirodalmi lap, járassá maga is, hisz olcsó és bizony sok szép olvasni való van benne» — hát ez többet ér, mintha mi akárhány mutatványszámot küldünk neki.

Tegyék meg, tisztelt olvasóink!

Terjeszszék, ajánlják az **Örökzöld**-et, a legolcsóbb magyar szépirodalmi lapot, a legalkalmasabb családi olvasmányt.

Mert csakis az önk pártolása és együttáradozása által vagyunk képesek megfelelni földadatunknak.

A mi jelszavunk: **A jóból a legjobbat.**

A szerkesztő-kiadó.

Az „Örökzöld” előfizetési ára:

Egész évre	5 korona.
Félévre	2 korona 50 fillér.
Egyes szám ára	24 fillér.

Megrendelhető posta útján. Minden előfizetőnek az első számtól küldjük.